

Nr 25.

Ankom till Riksdagens kansli den 20 maj 1913 kl. 8 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 m. m., jämte åtskilliga inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Edén, Hellberg, Clason*), Bellinder, Mannheimer, K. J. Ekman, von Geijer, Wavrinsky, von Mentzer, Gullberg, von Bahr, Ericson i Vallsta, Magnusson i Tumhult, Larsson i Västerås, Jansson i Bråten, Räf, Waldén, Bogren, Jönsson i Slätåker*) och Wallin.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Ann. I stället för herrar Mannheimer, von Geijer, von Mentzer, Ericson i Vallsta och Janson i Bråten hava vid vissa av besluten herrar Skarstedt, greve Hamilton, Bergqvist, Cederborg och Säfstrand haft plats i utskottet.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till Riksdagen avlåten *proposition, nr 185*, däri Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag:

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 5 saml. 23 häft. (Nr 25.)

dels till

Lag

Propositionen. om ändrad lydelse af §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Häriigenom förordnas, att §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 8.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — överläggningar och beslut.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 9.

För fastighet, som innehaves av landbo eller arrendator, röstar innehavaren.

För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att å kommunalstämma för boet talan föra.

För näring eller — — — — må ej röstas.

§ 10.

Mom. 1. I överläggningar och beslut, som angå ärenden, gemensamma för hela kommunen, deltaga samtliga i kommunen röstberättigade.

Mom. 2. Angår ärende endast i mantal satt jord, tillkommer talan och rösträtt allenast dem, som sådan jord innehava.

I ärende, som nu sägs, tillkommer talan och rösträtt jämväl omyndig, bolag och oskiftat dödsbo.

För omyndig röstar förmyndaren eller, där flere äro förmyndare, den som desse bland sig utse.

Ej må för samfäld egendom mer än en person talan föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i boet ombud utse.

§ 11.

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för — — — rösttal efter röstlängden.

Mom. 2. Där för deltagande — — — särskilt bestämda grunden.

Mom. 3. Vid beslut i fråga, som i § 16 tredje, fjärde och femte styckena samt § 17 andra stycket avses, äge en var röstberättigad lika röst.

§ 14.

Sedan taxeringslängden för — — — dem belöpande rösttal. Äro, i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller landstingsmannaval, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt, och skall i sådant fall upprättas sammandrag över de särskilda delarnas slutsummor. Längden upprättas i — — — hos kommunalnämnden förvaras.

Huru denna längd — — — vid kommunalstämman företedda.

§ 16.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst fjorton dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling eller finnes eljest inom kommunen annan kyrka än huvudkyrkan och hålles därstädes gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl i sådan kyrka. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinner så tidigt, som nu är föreskrivet, må kommunalstämma kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämma beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Beslutar kommunalstämma, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Tillkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör, såvida beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot ej möter, införas i en eller flera tidningar inom orten. Kommunalsstämma beslutar, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av kommunens medlemmar bringa tillkännagivande till alla medlemmar.

givandet till de flestas kännedom. Förenar sig minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall tillkännagivandet införas i denna tidning.

Tillkännagivandet skall, såvida ej å kommunalstämma annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kommunalstämman förekomma.

På kommunalstämma ankommande beslut, som här ovan omförmas, skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår.

Beslut, som enligt vad ovan sägs ankommer på kommunalstämma, skall i kommun, där kommunalfullmäktige finnas, tillhöra fullmäktige och skall beträffande sådant beslut i tillämpliga delar gälla vad här ovan för kommunalstämmas beslut stadgas.

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst hålles i annan kyrka än kommunens huvudkyrka, icke blivit berörda dag i förstnämnda kyrka uppläst eller att kungörelse ej blivit anslagen eller att tillkännagivande om stämma icke blivit i tidning införd, må ej utgöra hinder för stämmans hållande.

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: en under senare hälften av mars månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter i valnämnd, enligt vad därom är särskilt stadgat; en i oktober för bestämmande av kommunens utgifts- och inkomststat enligt § 63; och en i december månad för granskning av såväl debiterings och uppbördslängden som röstlängden samt för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer. I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må förstnämnda två kommunalstämmor, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den eljest för dessa stämmor ovan stadgade tid.

Ordinarie kommunalstämma i december äger att för det nästföljande året besluta, å vilka dagar ordinarie kommunalstämma skall hållas, eller, därest vissa dagar icke lämpligen kunna bestämmas, huruvida ordinarie kommunalstämma skall utsättas till sön- eller helgdag.

Om kommunalstämma för val av kommunalfullmäktige och för val av landstingsmän ävensom om val av nämndemän är särskilt stadgat.

Den, vilken såsom — — — — av sagda förvaltning.

§ 21.

Mom. 1. Sedan överläggningen förklarats — — — som ordföranden biträder.

Mom. 2. Till beslut erfordras — — — ingående av borgen;

e) frågor, varom i § 27 sägs.

Mom. 3. Beslut om beviljande — — — upplåning därav ske.

§ 27.

Vill kommunen åt — — — sådant vara tillåtet.

Förslag till avskaffande av kommunalfullmäktigskap må ej väckas förr, än fem år efter dess införande förflutit.

Om den röstövervikt, vilken till beslut i frågor, som här ovan sägs, erfordras, stadgas i § 21 mom. 2; och skall sådant beslut hos Konungens befallningshavande ofördröjligen anmälas.

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser	12—20
» » över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	21—25
» » » 5,000 » » » 10,000 » »	26—30
» » » 10,000 invånare	31—40

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämman, inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör för kommunen utses.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, ursäkt och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Kommunalfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

I kommun, där val sker första gången, skall halva antalet fullmäktige eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, utses för allenast två år, och böra dessa fullmäktige och de, som skola i fyra år kvarstå, utses genom särskilda val.

Särskilt val av fullmäktige för kortare tid än fyra år må ock, efter kommunalstämmans förordnande, ske, där sådant i anledning av fattat beslut om ökning av antalet fullmäktige varder nödigt, på det att hälften av hela antalet fullmäktige för kommunen eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse minst sex, högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmes, efter därom af kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämma.

Är kommun indelad i valkretsar, skola av det antal fullmäktige, som bör för hela kommunen på en gång och för samma tid väljas, så många utses i varje valkrets, som, efter förhållandet mellan hela antalet fullmäktige för kommunen och hela antalet fullmäktige för valkretsen, därå belöpa; och äger kommunalstämman enligt nu angiven grund bestämma, huru många fullmäktige skola i varje valkrets genom ett val utses.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 2. Är kommun delad i valkretsar, bildar varje valkrets ett valdistrikt.

Därest det till följd av samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes lämpligt, må kommun, som ej är delad i valkretsar, ävensom valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

Vill någon i kommunen eller beträffande kommun, som är delad i valkretsar, i valkretsen boende och till deltagande i val av kommunalfullmäktige berättigad väcka förslag om delning av kommunen eller valkretsen i valdistrikt eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göra framställning till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas, med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens befallningshavande kungjort.

Är kommun delad i flera valdistrikt för val av landstingsmän, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för kommunalfullmäktigval.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad val-

rätt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Medlem av kommunen, som icke är inom densamma mantalsskriven, tillhör det valdistrikt, inom vilket han äger fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd. Äger han inom flera valdistrikt fast egendom, eller är han inom flera valdistrikt skyldig att erlägga bevilning för sådan inkomst, må vid mantalsskrivningen av honom själv bestämmas, vilket ibland dessa han för sin person önskar tillhöra.

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal kommunalfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista öfvertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finns i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 5. Val av kommunalfullmäktige förrättas i kommun, som icke är delad i valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valen i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma.

Stämman för dessa val skall hållas under tiden från och med den 1 november till och med den 15 december å dag, som kommunalstämma det år val skall förrättas bestämmer. Val får ej äga rum å tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, samt skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelse om stämman för kommunalfullmäktigval skall tiden för valet noggrannt angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall kommunalstämma det år val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som avser valdistriktet, röstlängd.

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning. Om röstberäkning gälle vad för kommunalstämma är stadgat.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämmans ordförande biträdes av två av densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Äro i kommun flera valdistrikt, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anord-

nat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ordföranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppgiver sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställs. Valkuverten inläggs härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till Konungens befälningshavande omslaget med valkuverten jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Konungens befälningshavande skall vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas, så snart omständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valets förrättande; och låte Konungens befälningshavande vid förrättningen föra protokoll.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i kommunens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

De avgivna valsedlarna skola av Konungens befälningshavande inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

§ 30.

För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper.

Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen). Valsedlar med partibeteckning ordnas så, att sedlar med samma beteckning bilda en grupp (partigrupp).

Inom varje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet.

Härvid iakttages i fråga om den fria gruppen:

1:o) Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel med hela det röstvärde, som finnes å sedeln antecknat. Det namn, som fått högsta rösttalet, bliver det första i ordningen.

2:o) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel med hela sitt röstvärde, där icke något av de namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller med hälften av sitt röstvärde, där ett av dessa namn erhållit rum i ord-

ningen; med en tredjedel av röstvärdet, där två av dessa namn uppförts i ordningen; med en fjärdedel, där tre av dessa namn uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

I fråga om partigrupp iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar, vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än hälften av alla till gruppen hörande valsedlars hela sammanlagda röstvärde (gruppens rösttal), samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan genom sammanräkningar enligt nyss angivna grunder bestämmas, skall vad här ovan är i fråga om den fria gruppen stadgat äga motsvarande tillämpning.

§ 31.

De platser, som äro att besätta, fördelas mellan de olika grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt § 30 företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller partigrupp och den fria gruppen), skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott så-

som en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställs ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkningen ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Konungens Befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i kommunens kyrka, samt, där så lämligen kan ske, införas i ortstidning.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Mom. 4. Finnes i fall, som i mom. 3 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den av-

gångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 33.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i tidning inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring må över besvären till Konungens befallningshavande avlämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

§ 34.

Kommunalfullmäktige välja årligen bland sig en ordförande och en vice ordförande. Ej må den valde uppdraget sig afsäga, om han icke under nästföregående fyra år detsamma innehaft.

§ 35.

Följande ärenden må — — — (nuvarande § 33) — — — ledamöter i kommunalnämnden.

§ 36.

Mom. 1. Kungörelse om sammanträde utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst åtta dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling eller finnes eljest inom kommunen annan kyrka än huvudkyrkan och hålles därstädes gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl i sådan kyrka. Är sammanträde utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrivet, må sammanträde kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då det pålyses; dock må vid sålunda utlyst sammanträde beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Besluta fullmäktige, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör ock genom ordförandens försorg, såvitt möjligt är, senast fyra dagar förut delgivas en var fullmäktig eller ock med posten till honom översändas.

Mom. 2. Kommunalfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften af dem äro tillstädes. År till följd af stadgandena i § 17 samt mom. 4 här nedan tillstädesvarande fullmäktig hindrad — — (nuvarande § 32) — — inställas eller upplösas.

Mom. 3. Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändock att de icke äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och i öfverläggningarna, men ej i besluten, delta.

Mom. 4. Vid omröstning äger — — — (nuvarande § 34) — — — kommunalstämma stadgat är.

§ 42.

I avseende på — — — tjänstgöringstid och avgång, gäller vad i § 28 mom. 2 är stadgat i avseende å kommunalfullmäktige.

Suppleanterna omväljas till hela antalet vartannat år.

§ 43.

Kyrkoherden eller den, hans ställe företräder, är berättigad att i sådana ärenden, som angå fattigvård, barnavård eller åtgärder för sedlighet, delta i kommunalnämndens överläggningar och beslut.

§ 51.

Vid kommunalnämndens sammanträden förer ordföranden protokoll eller är för dess ordentliga förande ansvarig. Han ombesörjer skrivväxlingen, emottager alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar, ansvarar för räkenskapernas ordentliga förande, vårdar nämndens handlingar och håller över dem register.

De biträden, som vid utförande av dessa göromål kunna finnas nödiga, må ordföranden antaga och entlediga.

Ordföranden äger tillgodonjuta ej mindre gottgörelse, som av kommunalstämman anslås, för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskapshjälp, än även arvode, därest kommunalstämman anser sådant böra till honom utgå. Vid bedömande av frågan, huruvida och till vilket belopp arvode skäligen må utgå, bör hänsyn tagas såväl till den ord-

föranden på grund av kommunens folkmängd eller utsträckning eller andra kommunens förhållanden åvilande göromål som till kommunens ekonomiska ställning.

§ 64.

Debiterings- och uppbördslängden — — — — grund påförda kommunalutskylder. Äro i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller landstingsmannaval, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt och skall i sådant fall upprättas sammandrag över de särskilda delarnas slutsummor.

Till bestyrkande av — — — — restantier och avkortningar.

§ 74.

Konungens befallningshavandes godkännande erfordras i fråga om förändring av kommunala områden, på sätt i §§ 2 och 3 sägs, samt för att giva gällande kraft åt beslut, vilka

a) röra kommunens indelning i valkretsar för val av kommunalfullmäktige;

b) äro ämnade att såsom kommunalstadgar tillämpas, till befrämjande av sedlighet, hälsovård, vård om brandväsendet samt ordning och säkerhet inom kommunen;

c) röra gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande, som i § 51 omförmäles; eller

d) avse påläggande av avgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år.

Beslut, som sålunda — — — — — fastställelse föra klagan.

§ 77.

I Konungens befallningshavandes utslag må, där icke för vissa frågor annan ordning uttryckligen stadgad är, ändring sökas hos Kungl. Maj:t senast före klockan tolv å trettionde dagen efter delfäendet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913. Kommunalfullmäktig, som är tillsatt med tillämpning av de före nämnda dag gällande stadganden, äger ej med sitt fullmäktigskap fortfara längre än till utgången av år 1913. Vid val av kommunalfullmäktige nämnda år skall tillämpas vad i § 28 mom. 2 tredje stycket stadgas. De i § 77 givna bestämmelser skola ej äga tillämpning å utslag, som före den 1 juli 1913 meddelats.

dels till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 9.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — —
oguldna stadsutskylder, är med den i § 10 stadgade inskränkning, berättigad att — — — — — stadens medlemmar förbehållna.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 10.

För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att vid allmän rådstuga för boet talan föra.

För näring eller — — — — — må ej röstas.

§ 11.

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för — — — — — än fyratio röster.

Mom. 2. Vid beslut i fråga, som i § 15 avses, äger en var röstberättigad lika röst.

§ 15.

Kallelse till allmän rådstuga skall av magistraten utfärdas samt kungöras minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Kallelsen bör ock, om möjligt minst åtta dagar före sammanträdet, införas i en eller

flera tidningar, som i staden utkomma, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa kallelsen till de flestas kännedom. I december månad avgöres för nästföljande kalenderår å allmän rådstuga eller i stad, där stadsfullmäktige finnes, av fullmäktige, i vilken eller vilka tidningar sådan kallelse skall införas. Förenar sig därvid minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall kallelse införas i denna tidning.

Kallelsen skall innehålla — — — — — sådan rådstuga fattas.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valet får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrannt angivas.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Därest staden är indelad i valkretsar, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å allmän rådstuga beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen syn-

liga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

§ 28.

Mom. 1. Hava vid valet — — — — de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före — — — först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit — — — inläggas under försegling.

Mom. 3. Finnes i fall, — — — — avgångne blivit vald.

§ 35.

Kallelse till sammanträde — — — överläggning skola förekomma.

Om tidning utgives i staden, bör åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål sådant uppskov, minst dagen förut tillkänna-

givande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, i nämnda tidning införas. Om flera tidningar i staden utkomma, bör tillkännagivandet införas i den eller dem, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas.

Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

§ 36.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — — beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, skall, där ej samtliga väljande äro ense, proportionellt valsätt användas.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

§ 56.

Ledamöterna — — — — rådstugan.

Valen äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

§ 66.

Sedan debiterings- och uppbördslängden blivit upprättad, låter magistraten genom offentligt anslag och, om tidning utgives i staden, i densamma eller, om flera tidningar utkomma, i den eller dem, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas, kungöra att längden — — — — taga kännedom.

§ 78.

I Konungens befallningshavandes utslag må, där icke för vissa frågor annan ordning uttryckligen stadgad är, ändring sökas hos Kungl. Maj:t senast före klockan tolv å trettionde dagen efter delfäendet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913; men skall ej äga tillämpning å utslag, som före den 1 juli 1913 meddelats.

dels till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Häri genom förordnas, att §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse.

§ 6.

Mom. 1. Kallelse till valförrättningen — — — kungörelser vanligen intagas.

I kallelsen skall tiden för valförrättningen noggrannt angivas.

Mom. 2. Valet av stadsfullmäktige — — — tur börja valet.

§ 7.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — oguldna stadsutskylder, är, med den i § 8 mom. 1 stadgade inskränkning, berättigad att i val av stadsfullmäktige deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 8.

Mom. 1. För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att vid valet för boet rösträtt utöva.

För näring eller — — — — må ej röstas.

Mom. 2. Röstägande är berättigad — — vittnens underskrift bestyrkt.

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finns i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valförrättning får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den val-

krets, för vilken förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer detsamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert

förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillerna äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

§ 14.

Mom. 1. Hava vid valet — — — — — de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före — — — först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit — — — — — inläggas under försegling.

Mom. 3. Finnes i fall, — — — — — avgångne blivit vald.

§ 34.

Val av samtliga ledamöter i beredningsutskottet skola företagas å första sammanträdet i april månad de år, val av stadsfullmäktige ägt rum.

Vid val av ledamöter i utskottet utses suppleanter till lika antal.

§ 35.

Val till beredningsutskottet ävensom, därest stadsfullmäktige till särskilt utskott eller kommitté för beredning överlämna visst eller vissa ärenden, val till sådant utskott eller kommitté äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913; och äger ledamot i beredningsutskottet, som är vald med tillämpning av förut gällande stadganden, ej med samma uppdrag fortfara längre än till den 1 april 1915.

dels till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

För varje valkrets utses tillika suppleanter.

Konungens befallningshavande kungör i god tid före valen, i vilka valkretsar val av landstingsmän och suppleanter skall förrättas samt huru många landstingsmän därvid skola utses för varje valkrets.

§ 4.

Valen av landstingsmän och suppleanter äro omedelbara och ske med slutna sedlar.

Vid valen böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra. De må utgöra högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet landstingsmän, avse själva landstingsmannavalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn,

från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse valet av landstingsmän.

Ogill är valsedel:

till vilken användts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal landstingsmän, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 5.

1. Rätt att deltaga i landstingsmannaval tillkommer inom den kommun, där han är mantalsskriven, envar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

2. Val av landstingsmän förrättas kommunvis.

Är å landet kommun delad i två eller flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för landstingsmannaval. Kommun, som icke är delad på sätt ovan nämnts, bildar ett valdistrikt; dock att kommun, som till följd av samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må delas i två eller flera. Vill någon i kommunen boende och till deltagande i landstingsmannaval berättigad väcka förslag om sådan delning av kommunen, som här ovan sägs, eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göre framställning till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut rörande delning i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens

befallningshavande kungjort. Över sådant beslut må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för överklagande av Konungens befallningshavandes utslag i mål, vilka bedömas efter förordningen om kommunalstyrelse på landet.

3. Valman äger sin rösträtt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Valman må ock sin rösträtt överlåta å annan vid förrättningen valberättigad; dock må ingen på grund av fullmakt utöva rösträtt för mer än en valman.

Fullmakten skall vara så upprättad som i förordningarna om kommunalstyrelse föreskrives.

4. Å landet förrättas landstingsmannaval i kommun, som utgör ett valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valet i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma. Höra delar av samma valdistrikt till olika valkretsar, väljer vardera delen för sin valkrets.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelse om stämma för landstingsmannaval skall tiden för valet noggrannt angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall ordinarie kommunalstämma i december månad året innan val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som afser valdistriktet, röstlängd.

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning.

Om röstberäkning gälle, vare sig valet försiggår å kommunal- eller distriktsstämma, vad för kommunalstämma är stadgat, dock att begränsning med hänsyn till kommunens hela röstetal ej skall vid röstberäkningen äga rum.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna uttåg till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämmans ordförande biträdades av två av densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ordföranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själf därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Valkuverten inläggas härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till domhavanden omslaget med valkuverten jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Domhavanden skall vid offentlig, minst sex dagar förut i valkretsens kyrkor, och, där så lämpligen kan ske, i ortstidning kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas, så snart omständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valens förrättande.

Vid förrättningen biträdades domhavanden av två, av Konungens befallningshavande därtill förordnade personer, som, jämte domhavanden, med sina namnunderskrifter bekräfta riktigheten av det vid förrättningen förda protokoll.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i valkretsens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

5. I stad förrättas valet inför magistraten.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelsen skall tiden för valet noggrannt angivas.

Om kallelse till valförrättningen, om rösträtt och dess utövning, om röstberäkning samt om röstlängdens granskning och anmärkning mot längden gäller vad för allmän rådstuga är stadgat.

I övrigt skall med avseende å valets förrättande i tillämpliga delar gälla vad här ovan i mom. 4 är föreskrivet.

I stad, som bildar egen valkrets, skall magistraten sammanräkna rösterna. Där sammanräkningen ej äger rum omedelbart efter själva valet, skall vid valtillfället tid och ställe för sammanräkningen tillkännagivas.

För annan stadsvalkrets sammanräknas rösterna av magistraten i den folkrikaste staden; och skola till den myndighet de inom valkretsen i övrigt avlämnade valkuverten jämte valprotokollet ofördröjligen insändas. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Sammanräkningen av rösterna skall påbörjas inom sju dagar från valens förrättande; och skall tid och ställe för sammanräkningen minst tre dagar därförut kungöras i ortstidning.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av protokoll över sammanräkningen. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i valkretsens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

6. Vid avfattande av protokoll över landstingsmannaval bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställles.

§ 8.

1. Sedan valet av — — — — — landstingsmännen blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga landstingsmannens namn för själva landstingsmannavalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, eller där sammanräkningen avser grupp, vilken allenast fått sig tilldelad en plats, de två, som erhållit högsta rösttalen, äro valda till suppleanter.

2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje landstingsman, bestämmas den ordning, i vilken suppleanter från den grupp, för vilken han valts, skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, att den eller de suppleanter, som utsetts genom den för landstingsmannen företagna sammanräkning, intaga plats framför annan suppleant; att suppleanter, som utsetts genom samma sammanräkning, intaga ordning inbördes efter sina rösttal, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 13.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i tidning inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring över besvären må avlämnas till Konungens befallningshavande, varjämte Konungens befallningshavande från domhavande eller magistrat, som verkställt röstsammanräkningen, infordrar de avgivna valsedlarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

Skiljes den valde från uppdraget, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

§ 14.

Konungens befallningshavande låter sådan underrättelse, som i § 13 sägs, ävensom, därest den valde hos landstinget laga ursäkt visat, tillkännagivande därom i länskungörelserna införa samt inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklarats vara vald, till ordinarie landstingsman den suppleant, som enligt den vid valtillfället bestämda ordning bör i stället inträda.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, förordnar Konungens befallningshavande om ofördröjligt företagande av nytt val. Vid det nya valet gälle, med undantag av bestämmelsen om valdag, vad i §§ 4 och 5 här ovan är stadgat.

§ 20.

Kungörelse om urtima landsting skall utfärdas av Konungens befallningshavande och bära de ärenden, som därvid skola handläggas, i kungörelsen uppgivas. Kungörelsen skall minst fjorton dagar före den för mötet bestämda tid uppläsas i samtliga länets kyrkor, i vilka gudstjänst då hålles, ävensom av Konungens befallningshavande i god tid avsändas för intagande jämväl minst fjorton dagar före mötet i tidning inom länet.

Landstingets ordförande skall om mötet särskilt underrättas.

§ 25.

Vid varje lagtima landstings första sammanträde företages upprop av samtliga valkretsarna i länet, därvid de utsedda ombuden skola sina fullmakter förete. Framställles anmärkning emot ombuds behörighet att i landstinget taga inträde, äga de landstingsmän, vilkas fullmakter godkända blivit, att, efter fulländat upprop, däröver besluta; och må över sådant beslut klagan ej föras.

§ 26.

Sedan granskning av fullmakterna på sätt § 25 föreskriver ägt rum, utser landstinget bland tingets ordinarie ledamöter en ordförande och en vice ordförande för tiden intill nästa lagtima sammankomst.

Utgår under nämnda tid ordförandens eller vice ordförandens uppdrag att vara landstingsman, upphör jämväl befattningen såsom ordförande eller vice ordförande.

§ 27.

Den landstingsman, som bevistat de flesta landstingen eller, där två eller flera landstingsmän deltagit i lika många landsting, den av dem, som är till levnadsåren äldst, förer ordet, till dess ordförande blivit vald. Inträffar under mötet samtidigt förfall för både ordförande och vice ordförande, utses under enahanda ordförandeskap en av landstingets ordinarie ledamöter att tjänstgöra såsom ordförande, till dess förfallet upphört.

Vid samtidigt förfall för både ordförande och vice ordförande under tid, då landstinget ej är samlat till möte, skall ovannämnde äldste ledamot tjänstgöra såsom ordförande, till dess förfallet upphört.

Därest under tiden mellan landstingets lagtima sammanträden ordföranden avgår eller hans befattning eljest upphör, skall vice ordföranden tjänstgöra såsom ordförande intill nästa lagtima sammankomst. Skulle under samma tid jämväl vice ordföranden avgå eller hans befattning upphöra, skall bemälde äldste ledamot tjänstgöra såsom ordförande.

Konungens befallningshavande kallar äldste ledamot till tjänstgöring, varom ovan är stadgat.

§ 31.

Landstinget må å lagtima möte för tiden intill nästa lagtima sammankomst bland tingets ordinarie ledamöter utse två eller flera personer att jämte ordföranden i tinget utgöra ett förvaltningsutskott, som skall hava att med förvaltningen av landstingskassan taga den befattning samt att i övrigt handhava de åligganden, landstinget i särskild instruktion föreskriver.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnda utskott äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.

Ordföranden i tinget förer jämväl ordet i förvaltningsutskottet. Utskottet utser inom sig vice ordförande.

§ 32.

Rättighet att vid landstinget väcka nya frågor eller förslag tillkommer Konungens befallningshavande samt varje medlem av landstinget.

Nytt förslag bör, för att kunna komma under behandling vid landstingets lagtima möte, innefatta ett ämne inom landstingets befogenhet, vara skriftligen uppsatt och senast tjugu dagar före landstingets början avlämnat till sekreteraren, vilken det åligger ej mindre att över de avgivna förslagen upprätta en lista än även att låta på landstingskassans bekostnad trycka nämnda förslag och lista samt, såvitt ske kan minst åtta dagar före landstingets början till varje medlem av tinget översända ett exemplar av dessa handlingar.

Till urtima landsting bör nytt förslag, skriftligen uppsatt, minst en vecka före landstingets början avlämnas till sekreteraren, som har att därom underrätta ordföranden.

Vad nu är stadgat angående tiden för förslags avlämnande utgör icke hinder för landstinget att, då synnerligen viktiga skäl därtill föranleda, genom särskilt beslut medgiva upptagande till behandling av ny fråga, som blivit väckt senare, dock före landstingets början.

Ej må annan ny fråga än den, som blivit på ovan angivet sätt väckt, kunna komma under landstingets överläggning, såvida frågan icke blivit av Kungl. Maj:t till landstinget hänskjuten eller härleder sig från och står i sammanhang med ett förut i behörig ordning väckt förslag.

§ 33.

1. Landstingets förhandlingar skola — — (nuvarande § 31) — — — — lyckta dörrar hållas.

2. På föredragningslistan, som — — — (nuvarande § 33) — — reglemente sin arbetsordning.

§ 38.

Där ett eller flera ärenden äro av den beskaffenhet, att de fordra en föregående beredning, må de överlämnas till särskilt för sådan beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, skall, där ej samtliga väljande äro ense, proportionellt valsätt användas.

§ 39.

1. För varje fråga — — — — — delade, bestämma beslutet.

Val skola, där ej samtliga väljande äro ense, verkställas med slutna sedlar. Mellan dem, som, erhållit lika rösttal, skilje lotten.

2. I fråga om val, som, enligt vad i §§ 31 och 38 stadgas, äro proportionella, meddelas närmare bestämmelser om valsättet i särskild stadga.

§ 40.

1. För att såsom — — — — — beslutet sig förenat:

a) beslut, att domsaga — — — — § 2 mom. 3 är stadgat;

b) underkännande av någons behörighet att såsom ledamot i landstinget taga inträde eller medgivande, varom i § 32 fjärde stycket sägs;

c) påläggande av avgifter — — — — av väckta frågor.

2. Beslut om beviljande — — — — upplåning därav ske.

§ 59.

Konungens befallningshavandes godkännande — — — — — landstingets avgörande, nämligen:

- a) fråga om behörighet att taga säte och stämma i landstinget eller om medgivande, varom i § 32 sägs;
- b) tillämpning av de — — — stadgade bötesbestämmelser;
- c) arbetsordning för landstinget och ordningsregler till efterrättelse vid landstingets sammankomster ävensom instruktion för landstingets förvaltningsutskott;
- d) till- och avsättning — — — — — för deras tjänstgöring;
- e) underdåniga framställningar till Kungl. Maj:t; och
- f) beslut om sådan — — — — — fattade, fastställda beslut.

§ 61.

Innan landstinget åtskiljes — — — — — och ledamöter underskrivet.

Dessa handlingar böra på landstingskassans bekostnad skyndsamligen tryckas och till länets kommuner, med ett exemplar till en var av dem, utdelas, nämnda sammandrag i så god tid, att detsamma må kunna inom trettio dagar efter landstingets avslutande genom ordförandens i kommunalstämmans försorg anslås i sockenstugan eller å ställe, som eljest för kommunalstämmans hållande är bestämt.

§ 62.

Besvär emot landstingets beslut må icke äga rum, såvida den klagande ej tilltror sig kunna visa, att hans enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt eller att detsamma strider emot de i denna förordning stadgade grunder; och må han i ty fall inom sextio dagar från den dag, landstinget avslutats, till Konungens befallningshavande ingiva sina till Kungl. Maj:t ställda underdåniga besvär.

Konungens befallningshavande skall efter landstingets avslutande ofördröjligen i länskungörelserna ävensom i tidning inom länet införa tillkännagivande ej mindre om dagen för landstingets avslutande än även underrättelse om den tid, inom vilken de till Kungl. Maj:t ställda besvären böra till Konungens befallningshavande ingivas ävensom därom, att landstingets beslut kommer att, på sätt i § 61 sägs, inom kommunerna anslås.

Vinnes ändring i — — — — — må ej klagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913.

dels slutligen till

Stadga

om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige samt å allmän rådstuga.

1 §.

Då inom landsting eller stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga val äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas, vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet.

2 §.

Val skall förrättas med valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av de väljande eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer, valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.

3 §.

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal ledamöter är nödig, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal,

jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under 1:o) angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

4 §.

1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses

varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, varde den från vidare jämförelse utesluten.

2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

5 §.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

6 §.

Vid val av suppleanter skall vad här ovan är i fråga om val av ledamöter stadgat äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Om den ordning, vari suppleanter böra inkallas till tjänstgöring i stället för ledamot, gälla följande regler:

1:o) Suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för vilken ledamoten blivit vald, har företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

2:o) Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt 3 § bestämda ordning inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Denna stadga träder i kraft den 1 juli 1913.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag, hänvisar utskottet till det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 4 april 1913.

I sammanhang med propositionen har utskottet till behandling före- **Motioner.**
haft jämväl följande med anledning av densamma väckta motioner,
nämligen

dels motionerna inom Första kammaren:

- nr 139 av herr *Karl Johan Ekman*,
- nr 143 av herr *Bäckström*,
- nr 156* av herrar *Gerhard Magnusson* och *Jan Erik Berglund*,
- nr 157 av herr *Meurling*,
- nr 158 av herr *von Mentzer* m. fl.,
- nr 159 av herr *von Mentzer* m. fl.,
- nr 160 av herr *Hult*;

dels motionerna inom Andra kammaren:

- nr 300 av herr *Carlson* i Herrljunga,
- nr 324 av herr *Säfstrand*,
- nr 335 av herr *J. E. Berglund* m. fl.
- nr 353 av herr *Räf*,
- nr 354* av herr *Hage* m. fl.

Tillika har utskottet i detta sammanhang till behandling upptagit motionen nr 33 i Första kammaren av herr *Meurling*.

Herr *Karl Johan Ekman* föreslår i sin motion, att Riksdagen —
med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition i förevarande del icke
kunnat av Riksdagen godkännas — ville för sin del antaga de av
motionären i motionen framställda förslag till ändringar i bestämmel-
sorna rörande den proportionella valmetoden.

I: 139.

Herr *Bäckström* hemställer, »att Riksdagen måtte för sin del antaga
a) följande förslag till ändrad lydelse av vissa §§ i förordningen
om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862:

I: 143

»§ 34.

Kommunalfullmäktige välja årligen bland sig en ordförande och en
vice ordförande. Ej må den valde uppdraget sig avsäga, om han icke
under nästföregående fyra år detsamma innehåft.

*) Då motionerna nr 156 i Första kammaren och nr 354 i Andra kammaren äro likalydande, kommer i det följande, då sagda motioner avses, hänvisning att ske allenast till den förstberörda, som därvid benämnes herr Magnussons motion.

Ordföranden och vice ordföranden i kommunalfullmäktige innehava samma befattningar hos kommunalstämman.

§ 35.

Följande ärenden må — — — (nuvarande § 33) — — — de i §§ 14 och 65 omförmälda längder;
e) val till kommunalfullmäktige.

§ 36.

- Mom. 1. Lika med Kungl. Maj:ts förslag.
Mom. 2. » » » » »
Mom. 3. Lika med mom. 4 i Kungl. Maj:ts förslag.

§ 40.

Kommunalstämman — — — elva.
Vid samma tillfälle — — — hälften.

Där kommunalfullmäktige finnas, utses kommunalnämndens ordinarie ledamöter jämte suppleanter till lika antal av kommunalfullmäktige enligt proportionell valmetod. Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

§ 42.

I avseende på — — — stadgat är.
Beträffande — — — kommunalfullmäktige.

Suppleanterna omväljas till hela antalet vartannat år, dock att, där valet förrättats av kommunalfullmäktige, vad här ovan stadgats beträffande de ordinarie ledamöterna, även skall gälla suppleanterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913. Kommunalfullmäktig, som är tillsatt med tillämpning av de före nämnda dag gällande stadganden, äger ej med sitt fullmäktigskap fortfara längre än till utgången av år 1913, *ej heller i kommun, där kommunalfullmäktige finnas, kommunalnämndsledamot längre kvarstå.* Vid val av kommunalfullmäktige nämnda år skall tillämpas vad i § 28 mom. 2 tredje stycket stadgas. De i § 77 givna bestämmelser skola ej äga tillämpning å utslag, som före den 1 juli 1913 meddelats.

b) följande förslag till stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, stadsfullmäktige *och kommunalfullmäktige* samt å allmän rådstuga.

§ 1.

Då inom landsting, eller stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige eller å allmän rådstuga val äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas, vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet.

2—7 §§

Lika med Kungl. Maj:ts förslag.»

Herrar *Gerhard Magnusson* och *Jan Erik Berglund* hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att följande §§ i respektive förordningar måtte erhålla nedanstående lydelse:

I:156.

»Förordning om kommunalstyrelse på landet.

§ 8. En var myndig välfräjdad svensk undersåte — — — — —
— — — — — erlägga skatt, och icke häfta för oguldna kommunal-
utskylder, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalen-
deråren, skall — — — — — överläggningar och beslut.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig del-
ägare finnes.

§ 16. Kungörelse om kommunalstämma utfärdas — — — — —
— — — — — och avse nästföljande kalenderår.

Ordföranden skall i god tid avsända — — — — — hinder
för stämmans hållande.

§ 29. Mom. 1, 2, 3 och 4 lika med Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 5. Val av kommunalfullmäktige — — — — —
— — — — — å distriktsstämma.

Stämman för dessa val skall hållas under tiden från och med den
1 november till och med den 31 december å dag, som kommunalstäm-
man i december året näst före det, under vilket valet skall förrättas,
äger att bestämma. Därest viss dag icke lämpligen kan bestämmas,
äger stämman att besluta, huruvida valet skall utsättas till sön- och
helgdag. Vid beslut i denna fråga äge en var röstberättigad en röst.

Där under årets lopp bestämmes, att kommunalfullmäktiginstitu-
tionen skall från och med påföljande år inrättas inom kommun, gälle
för bestämmande av valdag, kungörelses utfärdande samt allt, som i
övrigt har samband med valet, i tillämpliga delar, vad ovan stadgas.

Val får ej äga rum å tider — — — — — uppläs-
ning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall — — — — — införas i en eller flere ortstidningar.

De avgivna valsedlarna — — — — — för vilken valet gäller.

§ 32. Mom. 1 och 2 oförändrade.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig — — — — — samt där så lämpligen kan ske införas i en eller flere ortstidningar.

Efter sammanräkningens avslutande — — — — — under försegling.

Mom. 4. Oförändrad.

§ 33. Är någon missnöjd — — — — — som genom kungörelse, vilken i en eller flere ortstidningar införes — — — — — vid valförrättningen företedda.

Vid bestämmande av den eller de tidningar, som bära ifrågakomma vid kungörelsens utfärdande enligt §§ 29, 32, 33 och 36 bära bestämmelserna i § 16 i tillämpliga delar tjäna till efterrättelse.

§ 34. Kommunalfullmäktige välja — — — — — innehaft.

Kommunalfullmäktige utser kommunalnämnd enligt de grunder, som med avseende på detta val är för kommunalstämma stadgat.

§ 35. Följande ärenden må — — — — — (nuvarande § 33) — — — — —

e) Val till ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt till kommunalfullmäktige.

§ 36. Mom. 1 och 2 lika med Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 3. Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman, samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändock att de ej äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och i överläggningarna men ej i besluten deltaga.

Mom. 4. Lika med Kungl. Maj:ts förslag.

§ 40. Kommunalstämman utser — — — — — är närmast över hälften.

Proportionellt valsätt användes i det fall, att minst en fjärdedel av de vid stämman närvarande väljarna sådant begära.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

§ 43. Kyrkoherden eller den — — — — — deltaga i kommunalnämndens överläggningar.

§ 51. Vid kommunalnämndens sammanträden — — — — — ekonomiska ställning.

Innehavare av aunat kommunalt förtroendeuppdrag må, om kommunalstämman i varje särskilt fall beslutar, tillerkännas ersättning för med uppdragets fullgörande förenade direkta kostnader och minskad arbetsförtjänst.

§ 74. Konungens befallningshavandes godkännande — — — —
 — — — — — åt beslut, vilka
 mom. a) och b) lika med Kungl. Maj:ts förslag
 mom. c) röra arvode eller ersättning, som i § 51 omförmäles eller
 mom. d) lika med Kungl. Maj:ts förslag.
 Beslut — — — — — föra klagan.

Förordning om kommunalstyrelse i stad.

§ 6. Stadskommunens beslutanderätt — eller stadsfullmäktige utses. Innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag må, om stadsfullmäktige eller i stad utan stadsfullmäktige, allmän rådstuga sådant i varje särskilt fall beslutar, tillerkännas ersättning för med uppdragets fullgörande förenade direkta kostnader och minskad arbetsförtjänst.

§ 9. Envar myndig välfräjdad svensk undersåte — — — — —
 oguldna stadsutskylder, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, är, med den — — — — — myndig delägare finnes.

§ 15. Kallelse till allmän rådstuga skall — — — — — införas i en eller flera tidningar inom orten, därvid sådana tidningar böra väljas — — — — — sådan rådstuga fattas.

§ 35. Kallelse till sammanträde — — — — — överläggningar skola förekomma.

Åtta dagar före sammanträdet eller där saken ej tål sådant uppskov, minst dagen förut, bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift om de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i den eller de ortstidningar, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas.

Magistraten skall — — — — — underrättas.

§ 36. Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — — — proportionellt valsätt användas.

Val till annan kommitté, styrelse eller nämnd må endast i de fall, då minst en fjärdedel av de närvarande fullmäktige sådant begära, vara proportionella.

Närmare bestämmelser — — — — — särskild stadga.

§ 56. Ledamöterna — — — — — rådstugan.

Valen äro — — — — — väljande äro ense.

Val till annan kommitté, styrelse eller nämnd må endast i de fall, då minst en fjärdedel av de vid rådstugan närvarande väljarne sådant begära, vara proportionella.

Närmare bestämmelser — — — — — särskild stadga.

§ 66. Sedan debitering av uppbördslängden blivit upprättad, låter magistraten genom offentligt anslag och genom tillkännagivande i en eller flera tidningar inom orten, valda i enlighet med vad i § 15 sägs, kungöra, att längden — — — — — taga kännedom.

§ 75. Kungl. Maj:ts befallningshavandes — — — — — för längre tid än 5 år;

d) beslut om ersättning till kommunala förtroendemen enligt § 6.

Beslut, som skall — — — — — föra klagan.

Förordning om kommunalstyrelse i Stockholm.

§ 4. Kommunens beslutanderätt — — — — — eller kunna beredas.

Innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag må, om stadsfullmäktige i varje särskilt fall besluta, tillerkännas ersättning för med uppdragets fullgörande förenade direkta kostnader och minskad arbetsförtjänst.

Överståthållaren — — — — — gemensamma angelägenheter.

§ 7. En var myndig välfräjdad svensk undersåte — — — — — oguldna stadsutskylder, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, är med den — — — — — myndig delägare finnes.

§ 31. Överståthållarämbetets fastställelse erfordras — — — — — fullmäktige nämligen:

a)—h) oförändrade.

i) Beslut om ersättning till kommunala förtroendemen enligt § 4.

§ 35. Val till beredningsutskott — — — — — äro ense.

Val till annan kommitté eller styrelse eller nämnd må endast i de fall, där minst en fjärdedel av fullmäktige sådant begära, vara proportionella.

Närmare bestämmelser — — — — — stadga.

Förordning om landsting.

§ 5. Mom. 1, 2 och 3 lika med Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 4. Å landet förrättas — — — — — skall försändelse assureras.

Domhavanden skall — — — — — lämpligen kan ske, i en eller flera ortstidningar, valda i tillämpliga delar och enligt de bestämmelser, som i § 16 i förordningen om kommunalstyrelse på landet omförmäles, kungjord förrättning sammanräkna — — — — — valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets — — — — — lämpligen kan ske, införas i den eller de tidningar, vari ovannämnda kungörelse införts.

Mom. 5. I stad förrättas — — — — — försändelsen assureras.

Sammanräkningen — — — — — kungöras i en eller flera ortstidningar, valda på sätt ovan sägs.

Valets utgång — — — — — lämpligen kan ske, införas i en eller flera ortstidningar, valda på sätt ovan sägs.

§ 13. Är någon missnöjd — — — — — som genom kungörelse, vilken i en eller flere ortstidningar, valda på sätt ovan sägs, införas, utsätter — — — — — ofördröjligen underrättas.

§ 20. Kungörelse — — — — — före mötet i en eller flera ortstidningar — — — — — valda på sätt ovan sägs.

Landstingets ordförande — — — — — underrättas.

§ 38. Där ett eller flera ärenden — — — — — proportionellt valsätt användas.

Val till andra kommittéer, styrelser eller nämnder må endast i de fall, då minst en fjärdedel av landstingets närvarande ledamöter sådant begära, vara proportionella.

§ 62. Besvär — — — — — besvär.

Konungens befallningshavande — — — — — i länskungörelserna ävensom i en eller flera ortstidningar, valda på sätt ovan sägs, införa tillkännagivande — — — — — må ej klagas.

Stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige samt å allmän rådstuga och kommunalstämma.

§ 1. Då inom landsting, stads- och kommunalfullmäktige, å allmän rådstuga och kommunalstämma val äro proportionella — — — — — är föreskrivet.»

Herr *Meurling* hemställer i motionen nr 157, »att Riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts framställning i vad den avser införandet av det i för-

slaget upptagna stycket 2 i § 17 av kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.»

- I:158. Herr *von Mentzer* m. fl. hemställer i motionen 158, »att Riksdagen ville — med avslag å Kungl. Maj:ts framställning, i vad den avser den ändring av § 17 i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, att det skulle överlämnas åt kommunalstämma att utsätta tiden för de ordinarie kommunalstämmorna till sön- eller helgdagar — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte efter utredning om möjligheten och lämpligheten av de ordinarie kommunalstämmornas utsättande å arbetsfria vardagar framlägga det förslag, vartill en dylik utredning kan giva anledning.»
- I:159. Herr *von Mentzer* m. fl. hemställer i motionen nr 159, »att Riksdagen ville för sin del besluta, att val av landstingsmän må, där så lämpligt finnes, kunna förrättas å annan dag under senare hälften av mars månad än å den av Kungl. Maj:t föreslagna valdagen Maria bebådelsedag.»
- I:160. Herr *Hult* hemställer, »att § 31 i förslag till lag om ändrad lydelse av förordningen om landsting den 21 mars 1862 måtte givas den lydelse, 1:o) att till ledamot av landstingets förvaltningsutskott kan väljas även den, som icke är ledamot av landstinget, samt 2:o) att utskottet utser inom sig ordförande och vice ordförande.»
- II:300. Herr *Carlson* i Herrljunga hemställer, »att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition, nr 185, i vad den avser förordning om kommunalstyrelse på landet, att bolag må medgivas rösträtt å kommunalstämma, då kommunens utgifts- och inkomststat bestämmes, liksom också då, när äskade anslag till olika ändamål skola beslutas.»
- II:324. Herr *Säfstrand* hemställer, »att Riksdagen ville besluta, att nedanstående paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och om landsting den 21 mars 1862 måtte få följande förändrade lydelse:
1. *Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.*

§ 56.

Ledamöterna — — — — — rådstugan.

Valen av ledamöter i drätselkammaren liksom av ledamöter i övriga av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga tillsatta nämnder och styrelser ävensom val av revisorer, äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense. Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

2. *Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.*

§ 35.

Val till beredningsutskottet liksom till övriga av stadsfullmäktige utsedda nämnder och styrelser ävensom, därest stadsfullmäktige till särskilt utskott eller kommitté för beredning överlämna visst eller vissa ärenden, val till sådant utskott eller kommitté samt val av revisorer äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense. Närmare bestämmelse meddelas i särskild stadga.

3. *Kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862.*

§ 31.

Landsting må — — — — (Se vidare Kungl. Maj:ts proposition nr 185 § 31, första stycket).

Val av ledamöter och suppleanter i nämnda utskott liksom i övriga av landstinget utsedda nämnder och styrelser ävensom val av revisorer äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.

Ordföranden i tinget förer jämväl ordet i förvaltningsutskottet. Utskottet utser inom sig vice ordförande».

Herr *J. E. Berglund* m. fl. hemställer,

dels »att Riksdagen måtte besluta följande tillägg till § 5, punkt 4, i Kungl. Maj:ts proposition nr 185, Förslag till lag om ändrad lydelse av vissa §§ i förordningen om landsting den 21 mars 1862:

II:335.

I kommun inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Gävleborgs, Stora Kopparbergs och Värmlands län må landstingsmannaval, därest skäl därtill föreligger och kommunens ordinarie decemberstämma så beslutar, förrättas högst en månad efter den eljest för detta val stadgade tid.»

dels ock »att § 11 mom. 3 i Kungl. Maj:ts proposition nr 185 avgivna förslag till lag om ändrad lydelse i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 må få följande lydelse:

§ 11.

Mom. 1. Lika med Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 2. Lika med Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 3. Vid beslut i fråga, som i § 16, tredje, fjärde och femte styckena, samt § 17 i andra stycket avses, *ävensom för beslut om framflyttande av tiden för val av landstingsmän*, äge en var röstberättigad lika röst».

II:953. Herr *Räf* hemställer, »det Kungl Maj:ts förslag om att Maria-Bebådelsedag skulle bliva valdag för landstingsmannavalens förrättande icke måtte av Riksdagen bifallas eller, om Riksdagen bifaller samma förslag, den också må besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari hemställas om behöfliga åtgärder för att Maria-Bebådelsedag måtte avföras från kyrkans helgdagar till arbetsfri vardag».

II:954. Den i herr *Hages* m. fl. motion gjorda hemställan är lika med den i herrar G. Magnussons och Jan Erik Berglunds motion förekommande.

I:33. Slutligen hemställer herr *Meurling* i sin motion nr 33 i första kammaren, »att sista stycket av § 61 i Kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862 måtte erhålla följande lydelse: Dessa handlingar böra på landstingskassans bekostnad skyndsamligen tryckas och till länets kommuner med ett exemplar till var av dem utdelas samt där hållas för allmänheten tillgängliga å tid och plats, som från predikstolen kungöras».

Rörande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina förslag hänvisas till motionerna.

Utskottets yttrande.

För vinnande av klarare översikt över de i propositionen framställda förslag, har föredragande departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet alltefter innehållet grupperat desamma i ett flertal underavdelningar. Utskottet har vid sin behandling av propositionen i allt väsentligt följt den av departementschefen använda indelning samt därvid företagit de ovannämnda motionerna till hand-

läggning under eller i sammanhang med de avdelningar i propositionen, dit de i varje fall synts närmast höra.

I enlighet härmed är ock motiveringen till utskottets hemställan i det följande uppställd.

I. Upphävande av den kommunala rösträtten för bolag och omyndiga.

Det kommunala skattestrecket.

A. Upphävande av den kommunala rösträtten för bolag och omyndiga.

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet §§ 8, 9 och 10.

Förordningen om kommunalstyrelse i stad §§ 9 och 10.

Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm §§ 7 och 8.

Herr Carlsons i Herrljunga motion.]

Under denna punkt i propositionen föreslår Kungl. Maj:t att kommunal rösträtt för bolag och omyndiga skall upphävas. I den av herr Carlson i Herrljunga väckta motionen hemställs om den ändring i nämnda förslag, att, vad bolag beträffar, rätten att deltaga i kommunala avgöranden må så till vida bibehållas, att bolag skall äga rösträtt vid bestämmande av kommunens utgifts- och inkomststat samt vid beslutsfattande om anslag till olika ändamål. Såsom skäl härför anför motionären, dels att det skulle innebära en orättvisa, att ett bolag, som betalar skatt till en kommun, ej skulle äga deltaga i beslut, som inverkar på skattebördans storlek, dels ock, att ett upphävande av denna bolagens rätt skulle medföra ödesdigra följder för flera av vårt lands kommuner, i det att om en kommun i strid med ett till densamma skattskyldigt bolags önskan beviljar anslag, som medför en förhöjning av kommunalskatten, nämnda omständighet kan medföra, att bolaget för att undvika den ökade skattebördan förlägger sin verksamhet till en annan kommun.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag, att rösträtten för bolag bör upphävas. Departementschefen har erinrat, att en dylik reform förordats redan av 1912 års konstitutionsutskott och reserverades i 1911 års konstitutionsutskott samt i princip godkänkts av Andra kammaren 1899, 1911 och 1912, och de skäl, som vid dessa tillfällen anförts och som nu av departementschefen utvecklas, finner utskottet oemotsägliga. Våra dagars hastigt stegrade kommunala liv måste byggas på personligheten, på personligheternas arbete och åskådning av kommunernas

intressen och behov, och att bibehålla en röstning av opersonliga bolag är härmed oförenligt. Tillika har departementschefen påvisat, huru rösträtt för juridiska personer saknas i de flesta europeiska länder — Norge, Danmark, England, Frankrike, Belgien, Holland och en del tyska stater. Utskottet vill slutligen påpeka, att så länge bolagens rösträtt bibehålles, den stadgade begränsningen av antalet röster är illusorisk, i det att en person kan rösta icke blott med 40 röster för sig själv utan också med lika många röster för vart och ett av de bolag, vars ombud han kan bliva, vilket måste anses strida mot andan i den 1909 genomförda begränsningen.

Herr Carlsons yrkande, att bolagens rösträtt bör bibehållas i kommunernas ekonomiska frågor, måste utskottet avstyrka. Ett dylikt undantag från grundsatsen om personligheten såsom grundval för rösträtten finner utskottet i och för sig icke riktigt; det skulle vidare stöta på svårigheter att uppdraga en gräns mellan de ärenden, vari bolaget finge rösta, och de övriga. De av motionären anförda skälen synas utgå från en missuppfattning av det inflytande, som ett bolag med nu gällande regler för rösträtten kan *såsom sådant* utöva på en kommuns ekonomiska avgöranden, medan motionären likaledes överdriver följderna av rösträttens upphörande i dylika frågor.

Kungl. Maj:ts förslag om bibehållande av bolags och omyndigas rösträtt i ärenden, som röra i mantal satt jord, torde däremot med hänsyn till nämnda ärendens natur vara befogat, och har utskottet ingen erinran mot detta förslag. Likaledes synas de av Kungl. Maj:t anförda skäl för bibehållande av rösträtt för oskiftat dödsbo, därest myndig delägare finnes i boet, väl grundade.

På grund av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet §§ 8, 9 och 10, motsvarande förordning för stad §§ 9 och 10 samt för Stockholm §§ 7 och 8.

B. *Det kommunala skattestrecket.*

[Herr Magnussons motion.]

För valrätt till Riksdagens Andra kammare fordras enligt riksdagsordningen § 16 bland andra villkor, att utskylder till stat och kommun erlagts, vilka förfallit till betalning under de tre närmaste kalenderåren före det år, då val skall äga rum. Kommunalförordningarna åter uppställa såsom villkor för rösträtts utövning, att vederbörande icke häftar för oguldna kommunalutskylder överhuvud taget. Den tidsbegränsning, som stadgas i fråga om politisk rösträtt, finnes alltså ej här, utan anses den vanliga preskriptionstiden av tio år gälla.

För att vinna enhetlighet i förhållande till den politiska rösträtten och under erinran, att rörande tiden för obetalda kommunalutskylders verkan såsom diskvalifikation för den kommunala rösträtten olika praxis råder i olika kommuner, samt att även från ordningssynpunkt en reglering torde vara önskvärd, har i herr Magnussons motion föreslagits, att jämväl i fråga om den kommunala rösträtten införas en bestämmelse, motsvarande anförda bestämmelser i riksdagsordningen.

Vad i motionen sålunda förordats, synes utskottet från praktisk synpunkt innebära en given fördel, då därigenom en välbehörlig lättnad skulle vinnas i fråga om kontrollen över, att den fordrade skattskyldigheten fullgjorts. För närvarande torde nämligen på många håll, där obetalda utskylder kvarstå såsom diskvalificerande för rösträtt ända till tio år, mycket stora svårigheter möta vid röstlängdens uppgörande. Den olika praxis, som kommunerna följa i fråga om »efterskänkande» av obetalda utskylder — varmed diskvalifikationen upphör — eller »avkortning» av desamma — varigenom de afföras ur kommunens räkenskaper men fortfarande att diskvalificera för rösträtten — bör också efter utskottets mening påkalla en reglering. Utskottet finner ej heller, att några principiella betänkligheter behöva hysas mot införande på det kommunala området av bestämmelser i berörda ämne, motsvarande de, som redan gälla beträffande den politiska rösträtten. Som emellertid den föreliggande frågan är av den betydelse och omfattning, att en närmare utredning av densamma och av spörsmål, som med den stå i samband, torde erfordras, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, att lagändringar enligt motionens yrkande nu företagas, utan finner nödvändigt, att Riksdagen hänskjuter saken till Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottets hemställan i denna punkt går alltså därpå ut, att Riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i gällande kommunalförfattningar, genom vilka den tid, under vilken obetalda kommunalutskylder medföra förlust av kommunal rösträtt, begränsas enligt i huvudsak samma grunder, som äro bestämda i fråga om den politiska rösträtten.

II. Begränsning av rätten att deltaga i landstingsmannaval till den kommun, inom vilken röstägande är mantalsskriven.

[Förordningen om ländsting § 5 mom. 1.]

Under denna avdelning föreslår Kungl. Maj:t, att rätten att deltaga i landstingsmannaval må tillkomma röstberättigad allenast inom den kommun, där han är mantalsskriven.

Som motivering härför framhåller föredragande departementschefen den starkt politiska karaktär, som landstingsmannavalen numera ovedersägligen äga, varjämte departementschefen påvisar, att utövning av rösträtt inom flera kommuner vid nämnda val kau innebära ett över-skridande av det stadgade röstmaximum av fyrtio röster, något som måste anses i hög grad strida emot grunderna för den år 1909 genomförda begränsningen av den kommunala rösträtten.

Utskottet delar uppfattningen om det berättigade i dessa synpunkter och får följaktligen tillstyrka, att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition till ny lydelse av landstingsförordningen § 5 mom. 1.

III. Åtgärder till underlättande av deltagandet i kommunala avgöranden.

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet §§ 11, 16, 17 och 35.

Herr Magnussons motion.

Herr Meurlings motion nr 157.

Herr von Mentzers motion nr 158.]

Såsom departementschefen i sitt yttrande framhållit, har beträffande landskommunerna frågan om underlättandet av deltagandet i kommunala avgöranden vid flera tillfällen varit föremål för Riksdagens prövning. I nämnda ämne hava olika förslag framkommit. Sålunda har ifrågasatts att möjliggöra ett allmännare deltagande i de kommunala angelägenheternas behandling genom en indelning av de större kommunerna i distrikt, i samma syfte har föreslagits utsättandet av kommunalstämmorna till sön- eller helgdagar, och slutligen hava ändringar i gällande bestämmelser angående sättet för stämmornas kungörande påyrkats.

Distriktsindelning i kommunerna föreslås i den nu framlagda kungl. propositionen endast för val av kommunalfullmäktige och landstingsmän. Utskottet, som delar föredragande departementschefens mening, att sådan indelning icke för närvarande kan lämpligen anordnas för andra kommunala ärendens handläggning, skall upptaga nämnda fråga till behandling i sammanhang med vad propositionen innehåller angående ordningen vid dessa val.

Tid för kommunalstämmorna.

Utsättandet av dag för stämmornas hållande ankommer enligt gällande bestämmelser på kommunalstämmans ordförande. Härutinnan har Kungl. Maj:ts i förslaget rörande kommunalförordningen för landet § 17

vidtagit den ändring, att ordinarie decemberstämman skall äga att för det nästkommande året utsätta ordinarie stämma till viss bestämd dag eller ock besluta, huruvida sådan stämma skall utsättas till söndag eller helgdag. Tillika har Kungl. Maj:t föreslagit, att vid beslut om dylika frågor röstning skall ske efter huvudtalet, varom bestämmelse i förslaget införts i § 11.

Däremot yrkar herr Meurling i sin motion nr 157 i Första kammaren avslag på Kungl. Maj:ts förslag, i vad det angår decemberstämman rätt att besluta om utsättande av följande års stämmor till söndag eller helgdag. Herr von Mentzer yrkar likaledes i motionen nr 158 avslag på propositionen, i vad den rör nämnda fråga, men förordar i stället införandet av arbetsfria vardagar för de ordinarie stämmornas hållande och hemställer, att Riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och skrivelse i nämnda syfte.

Utskottet finner Kungl. Maj:ts förslag i denna del synnerligen välbetänkt. Det bör enligt utskottets mening kunna icke oväsentligt underlätta de röstberättigades deltagande i stämmorna, om dessa röstberättigade själva kunna, ifall de så finna lämpligt, vid ett bestämt tillfälle, den ordinarie decemberstämman, besluta om dagar för följande års ordinarie stämmor, vare sig en eller flera, och vare sig dagarna bestämt fixeras eller endast avgöres, huruvida stämma skall hållas på söndag eller helgdag. De av herrar von Mentzer och Meurling framställda skäl mot stämmornas utsättande till söndag eller helgdag kan utskottet så mycket mindre finna bärande som redan nu praxis på många håll går i riktning mot stämmornas hållande på sådana dagar. Gentemot tanken på arbetsfria vardagar för stämmorna har departementschefen framhållit de stora svårigheter, ett försök till sådan anordning måste möta, och utskottet vill för sin del endast tillägga, att om även arbetsfria vardagar för stämmorna skulle kunna införas, ett utnyttjande av dessa dagar skulle förutsätta, att stämmorna till dagen fixerades för hela landet, vilket väl knappast lär vara möjligt.

Kungl. Maj:ts förslag är så formulerat, att beslut om stämmans utsättande till söndag eller helgdag fattas, »därest viss dag för stämmans hållande ej lämpligen kan bestämmas». Då det torde vara decemberstämman egen uppfattning om lämpligheten härav, som bör vara det avgörande, föreslår utskottet en mindre ändring i förslaget i syfte att tydligare framhålla detta.

Med hänsyn till naturförhållandena inom vissa av de norrländska länen har Kungl. Maj:t föreslagit, att den tidsram, inom vilken årets två första ordinarie stämmor enligt förordningen skola hållas, beträff-

fande kommuner inom dessa län må kunna utsträckas med visst antal dagar, därest skäl därtill föreligga. Utskottet finner nämnda förslag väl grundat och tillstyrker detsamma.

De ändringar utskottet, förutom vad ovan anförts, vidtagit i § 17 av Kungl. Maj:ts förslag, äro uteslutande av redaktionell natur.

*Kommunal-
stämmas
kungörande.*

Enligt gällande bestämmelser skall kungörelse om kommunalstämma uppläsas »från predikstolen», varjämte, därest kommunalstämma det beslutat, kungörelsen skall — där så ske kan — anslås å viss plats inom kommunen eller införas i en eller flera tidningar inom orten.

Beträffande kungörandet i kyrka föreslår Kungl. Maj:t den ändring i § 16, att kungörande skall ske jämväl i annex- och kapellförsamlings kyrka samt, därest eljest annan kyrka finnes inom kommunen än huvudkyrkan, i sådan kyrka. Vad beträffar annex- och kapellförsamlings kyrka har utskottet ej något att erinra häremot. Däremot anser utskottet en föreskrift om kungörelses uppläsande jämväl i »annan kyrka» ej tillräddlig. Inom kommuner torde ej sällan finnas gudstjänstlokaler om vilka det icke är fullt klart, huruvida de skola uppfattas såsom »kyrkor» eller icke. En föreskrift i angiven riktning kan under sådana förhållanden föranleda ovisshet vid tillämpningen samt även leda till besvär över stämmobeslut, därest det från något håll göres gällande, att en dylik gudstjänstlokal varit en kyrka, medan åter ordföranden varit av motsatt uppfattning och på den grund ej föranstaltat om kungörelsens uppläsande därstädes.

Med anledning av att utskottet sålunda funnit bestämmelsen i Kungl. Maj:ts förslag om kungörelses uppläsande i »annan kyrka» böra utgå, föreslår utskottet en härav betingad förändring i § 16 sista stycket.

Gällande kommunalförordning för landet stadgar i § 23, att där omförmälda protokoll skall »nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, från predikstolen uppläsas». Om bestämmelse införes i förordningen om kungörelsens uppläsande jämväl i annex- och kapellförsamlings kyrka, torde möjligen med nämnda formulering av § 23 kunna uppstå ovisshet, huruvida uppläsning jämväl av sagda protokoll skall äga rum i ifrågavarande kyrkor. Utskottet föreslår en mindre ändring i berörda §, i syfte att förtydliga, att detta ej avses.

Beträffande de av Kungl. Maj:t föreslagna föreskrifterna om tillkännagivande i tidning av tid och ställe för stämmas hållande samt i samband därmed stående frågor, finner utskottet intet skäl till erinran.

I Kungl. Maj:ts förslag har intagits bestämmelse därom, att kommunalstämmans beslutanderätt rörande anslag av kungörelse å viss plats

inom kommunen eller i fråga om den eller de tidningar, i vilka tillkännagivande skall intagas, överflyttas på kommunalfullmäktige, därest sådana finnas.

Häremot har i herr Magnussons motion föreslagits, att även i de kommuner, där kommunalfullmäktige finnas, beslutanderätten i nämnda frågor bör tillkomma kommunalstämman. Då det torde bäst överensstämma med sakens natur, att stämman själv avgör dylika densamma vidkommande angelägenheter och några särskilda skäl ej synas tala för en kommunalfullmäktiges bestämmanderätt på nämnda område, anser sig utskottet böra tillstyrka den i herr Magnussons motion föreslagna ändringen i Kungl. Maj:ts förslag.

Till följd härav föreslår utskottet, dels att § 16 sjunde stycket i nämnda förslag måtte utgå, dels ock, att en ändring vidtages i förslagens § 35. Enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet § 27 äga kommunalfullmäktige att besluta rörande alla till stämmans handläggning hörande frågor, så framt sådana frågor ej äro särskilt förbehållna åt stämmans avgörande. De ärenden, i fråga om vilka stämmans beslutanderätt kvarstår, uppräknas i förordningens § 33, som ordagrant upptagits såsom § 35 i Kungl. Maj:ts förslag. Bland nämnda ärenden återfinnas emellertid ej de, som här avses, varför ett tillägg till nämnda § 35 i förslaget erfordras, för att desamma skola komma under stämmans kompetens.

Då utskottet anser, att jämväl bestämmande av tid för ordinarie kommunalstämmas hållande, i de fall då sådant jämlikt § 17 i Kungl. Maj:ts förslag kan tillkomma kommunalstämman, bör förbehållas densamma, även om kommunalfullmäktige finnas inom kommunen, föreslår utskottet ännu ett tillägg till förutnämnda § 35 i sådant syfte.

Kungl. Maj:ts förslag, att vid avgörande av de frågor, som beröras i §§ 16 och 17, röstning efter huvudtalet bör användas, finner utskottet — i överensstämmelse med den mening som uttalades av 1912 års konstitutionsutskott och då vann Andra kammarens anslutning — väl grundat. I dylika frågor borde det vara obestriddigt, att alla kommunens röstberättigade hava samma intresse och samma rätt att göra sig gällande. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag till tillägg i § 11, samt hemställer därtjemte, att hänvisning om den i denna § för dylika frågor stadgade särskilda röstgrund även införes i §§ 16 och 17.

Utskottet föreslår sålunda under denna avdelning följande ändringar i Kungl Maj:ts proposition:

Förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 16.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst fjorton dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling och hålles *i dess kyrka* gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl *därstädes*. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende — — — — —
å kommunalstämman förekomma.

På kommunalstämma ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår. *Angående omröstning vid sådana beslut stadgas i § 11, mom. 3.*

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma *ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit i tidning infört eller att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst hålles i annex- eller kapellförsamlings kyrka, icke blivit berörda dag därstädes uppläst, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.*

I § 16, första stycket, ha uteslutits orden:

»eller finnes eljest inom kommunen annan kyrka än huvudkyrka.»

Samma uteslutning har gjorts i § 36 i samma förordning.

Vidare har i § 16 uteslutits följande stycke: *»Beslut — — — stadgas».*

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas — — — — ävensom av revisorer; *dock att i kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län de två först nämnda stämmorna, därest skäl därtill föreligger, må kunna hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den för dessa stämmor ovan stadgade tid.*

Ordinarie kommunalstämma i december må kunna beträffande de ordinarie kommunalstämmorna under nästföljande år eller någon av dem besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller, därest så ej finnes lämpligt, huruvida stämma skall utsättas till sön- eller helgdag. Angående omröstning vid sådant beslut stadgas i § 11 mom. 3.

Angående kommunalstämma för val av kommunalfullmäktige gäller vad i § 29 sägs. Om kommunalstämma för val av landstingsmän ävensom om val av nämndemän är särskilt stadgat.

Den, vilken såsom — — — — av sagda förvaltning.

§ 35.

Följande ärenden må — — — — (nuvarande § 33) — — — — utan skola alltid i kommunalstämma eller i det fall, som i § 29 omförmüles, å distriktsstämma handläggas:

a) fråga om — — — — (nuvarande § 33) — — — — i kommunalnämnden;

f) beslut, varom i §§ 16 och 17 sägs.

Härjämte föreslår utskottet följande ändring i gällande förordning.

§ 23.

Ordföranden skall — — — — varit utsedda.

Det justerade protokollet skall nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, från predikstolen i kyrkan uppläsas. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling skall uppläsningen ske allenast i kommunens huvudkyrka.

IV. Proportionellt valsätt vid val av kommunalfullmäktige.

[Förordningen om kommunal styrelse på landet §§ 21, 27, 28, 34 och 36.

Herr Bäckströms motion.

Herr Magnussons motion.]

Frågan om införande av proportionellt valsätt vid val av kommunalfullmäktige var redan vid framläggandet av 1907 års rösträttsreform föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Den ledde ej då till något positivt förslag bland annat av det skäl, att, såsom dåvarande departementschefen framhöll, enligt hittills gällande bestämmelser en fjärdedel av kommunalfullmäktige utgöras av kommunalnämndens valda

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 5 saml. 23 häft. (Nr 25.)

ledamöter, hvarjämte ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman äro självskrivna ledamöter av fullmäktige. I skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll emellertid sistlidna års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning och framlägga förslag rörande ifrågavarande ämne.

Emot det förslag, som Kungl. Maj:t med anledning av nämnda riksdagsskrivelse framlagt och som i stort sett ansluter sig till de förval av stadsfullmäktige gällande regler, finner utskottet i allt väsentligt intet skäl till anmärkning.

För att syftet med det proportionella valsättets införande på ifrågavarande område skall helt vinnas, föreslår Kungl. Maj:t i enlighet med vad Riksdagen i nyssnämnda skrivelse ifrågasatt, att de valda ledamöternas i kommunalnämnden samt ordförandens och vice ordförandens i kommunalstämman självskrivna ledamotskap i kommunalfullmäktige skall upphöra. Härigenom torde de betänkligheter, som av departementschefen år 1907 anförts mot proportionalitetsprincipens införande på ifrågavarande område, väsentligen hava upphäfts.

Emot Kungl. Maj:ts förslag härutinnan framhåller herr Bäckström i sin motion önskvärdheten därav, att nämnda kommunala förtroendemän i varje fall skola tillhöra fullmäktige, och föreslår, att den kungliga propositionen måtte ändras i sådan riktning, att kommunalnämndens ledamöter skola tillsättas av och inom fullmäktige samt att i motsats till vad hitintills gällt, fullmäktiges ordförande och vice ordförande, vilka fullmäktige själva skola äga utse, jämväl skola vara ordförande och vice ordförande i kommunalstämman. Yrkande, att fullmäktige skola äga utse kommunalnämnd göres även i herr Magnussons motion. Vad i dessa motioner sålunda föreslagits, anser sig utskottet emellertid ej kunna tillstyrka. Den viktiga befogenheten att utse kommunalnämnden ävensom stämmans ordförande och vice ordförande torde kommunalstämmorna åtminstone för närvarande icke vilja avstå. Det torde kunna befaras, att ett upphävande av nämnda rätt för stämman skulle kunna motverka kommunalfullmäktigeinstitutionens införande i kommuner, där detta annars kunde befinnas lämpligt. Vad angår behovet av att inom fullmäktige hava tillgång till den sakkunskap, som nämnden representerar, kan, såsom departementschefen framhållit nämnda behov tillgodoses därigenom, att valmanskåren, vilken är densamma för val av såväl fullmäktige som kommunalnämnd, insätter samma personer i båda dessa delegationer. För övrigt vill utskottet påpeka, att Kungl. Maj:t föreslagit, att ordföranden och vice ordföranden i såväl kommunalstämman som nämnden äga att delta i fullmäktiges överläggningar,

ändock att de icke äro fullmäktige. Utskottet anser, att detta innebär en ytterligare garanti för, att sambandet mellan fullmäktige å ena sidan samt kommunalnämnden och stämmans ordförande å den andra ej upphäves.

I fråga om kommunalfullmäktiges antal gäller för närvarande, att desamma förutom de självskrivna ledamöterna skola bestå av så många valda ledamöter, att hela antalet fullmäktige blir fyra gånger så stort, som de valda medlemmarnas i kommunalnämnden. I den kungl. propositionen föreslås bestämmelser härutinnan, som i stort sett ansluta sig till vad som gäller i fråga om stadsfullmäktige eller att antalet skall, inom vissa gränser, rättas efter kommunens folkmängd. Utskottet ansluter sig till denna grundsats endast med den förändring, att i intet fall antalet får understiga 20, medan Kungl. Maj:t för de minsta kommunerna, 2,000 invånare eller därunder, lämnat åt kommunerna att bestämma antalet mellan 12 och 20. Utskottet anser nämligen, att en representation av mindre än 20 medlemmar ur åtskilliga synpunkter knappast kan anses lämplig, i all synnerhet som kommunalfullmäktige enligt de nya bestämmelserna skola förnyas med hälften vart annat år och det proportionella valsättet, för att komma till sin rätt, kräver att icke allt för få platser skola besättas vid varje val. I städerna är också minsta antalet fullmäktige bestämt till 20, även i städer med endast 2,000 invånare eller därunder.

Beträffande upphävande av fullmäktigeinstitutionen i kommuner, där sådan införts, har Kungl. Maj:t i förslaget § 27 infört samma bestämmelser, som återfinnas i gällande förordning § 36 första stycket. För att i nämnda fråga vinna likformighet mellan kommunal- och stadsfullmäktige föreslår utskottet en därutav betingad redaktionell ändring av § 27.

Angående kungörandet av fullmäktiges sammanträden föreslår utskottet, i likhet med vad förut skett beträffande kommunalstämma, att bestämmelserna i det kungl. förslaget om kungörelses uppläsande jämväl i annan kyrka än huvudkyrkan eller annex- och kapellförsamlings kyrka måtte utgå.

Vidare har utskottet för att ingen tveksamhet därom skall kunna råda föreslagit ett tillägg till § 36 i Kungl. Maj:ts förslag, däri upptages ett motsvarande stadgande till det i § 39 i gällande kommunalförordning för stad förefintliga av innehåll att fullmäktiges sammanträden i regel skola vara offentliga.

I övrigt har utskottet under denna punkt av Kungl. Maj:ts förslag endast vidtagit smärre ändringar av redaktionell art.

Utskottet föreslår sålunda under denna avdelning följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition:

Förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 27.

Vill kommunen åt — — — — — sådant vara tillåtet.

Är sådant beslut fattat, må förslag om dess upphävande icke väckas förr än fem år därefter.

Om den röstövertikt, vilken till beslut i omförmälda frågor erfordras, stadgas i § 21 mom. 2; och skall sådant beslut hos Konungens befallningshavande ofördröjligen anmälas.

I § 28 har kommunalfullmäktiges antal bestämts till minst 20.

I § 34 har uteslutits följande stycke:

Ej må den valde uppdraget sig avsäga, om han icke under nästföregående fyra år detsamma innehåft.

§ 36.

Mom. 1. Kungörelse om sammanträde — — — — — sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst åtta dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling och hålles i *dess kyrka* gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl *därstädes*. Är — — — — — uppläsas.

För — — — — — därom.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör ock, *såvitt möjligt är, genom ordförandens försorg* senast fyra dagar förut delgivas en var fullmäktig eller med posten till honom översändas.

Mom. 4. *Kommunalfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock kunna fullmäktige för någon särskild fråga besluta, att överläggningen skall inom lyckta dörrar hållas.*

— — — stadgat är

V. Proportionellt valsätt vid val av utskott och nämnder m. m. inom landsting och stadsfullmäktige.

[Förordningen om kommunalstyrelse i stad §§ 36 och 56.

Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm §§ 34 och 35.

Förordningen om landsting §§ 31, 33, 38 och 39.

Stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige.

Herr Magnussons motion.

Herr Hults motion.

Herr Säfstrands motion.]

1911 års riksdag anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t med anledning av åtskilliga vid nämnda riksdag väckta motioner, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning framlägga förslag till införande av proportionellt valsätt vid val till sådana hos stadsfullmäktige och landsting förekommande utskott och nämnder, vilkas egentliga uppgift vore att förbereda de hos nämnda korporationer förekommande ärenden.

Proportionella val inom landsting och stadsfullmäktige.

I överensstämmelse med Riksdagens sålunda uttalade önskan hava bestämmelser i detta syfte intagits i Kungl. Maj:ts förslag. Beträffande andra städer än Stockholm föreslår Kungl. Maj:t, att den proportionella valmetoden skall användas vid utseende av de personer, som jämlikt förordningen om kommunalstyrelse i stad § 36 kunna utses för beredning av förekommande ärenden, samt vid val av drätselkammare. Vad angår Stockholm skall enligt propositionen proportionellt valsätt införas vid val av beredningsutskottet samt övriga utskott och kommittéer, som hava till uppgift att förbereda ärenden. Däremot anser Kungl. Maj:t ej påkallat att införa nämnda metod jämväl vid val av drätselnämnd, enär dess uppgift till övervägande del är verkställande. Vad slutligen landstingen beträffar, föreslås proportionella val vid utseendet av de ledamöter, till vilka landstinget enligt § 38 i gällande förordning överlämnar vissa ärendens beredning, ävensom av landstingets förvaltningsutskott.

Såsom framgår av denna sammanfattning av Kungl. Maj:ts förslag har det proportionella valsättets tillämpning i överensstämmelse med Riksdagens därom framställda önskan huvudsakligen begränsats till sådana utskott och nämnder, som helt eller väsentligen hava en förberedande uppgift. Landstingens förvaltningsutskott bilda visserligen i viss mån ett undantag från nämnda regel. Kungl. Maj:t har föreslagit

proportionella val till desamma huvudsakligen av det skälet, att nämnda utskott såsom en ständig delegation av det i regel endast en gång om året sammanträdande tinget kommer att i viss mån representera desamma mellan dess möten.

I herr Säfstrands och herr Magnussons motioner föreslås den proportionella valmetoden till införande förutom vid val till förberedande utskott ock nämnder jämväl vid tillsättande av i övrigt förekommande styrelser och delegationer, varvid enligt herr Magnussons förslag metoden i sistnämnda fall dock skall användas endast, därest en fjärdedel av de väljande det äskar. Utskottet finner visserligen, att gränsen mellan förberedande delegationer och andra understundom kan bli svår att uppdraga, och att skäl kunna anföras för en vidsträckt användning av den proportionella valmetoden, men har dock, med hänvisning till Riksdagens ståndpunkt år 1911, stannat vid att tillstyrka den proportionella metodens införande endast för de av Kungl. Maj:t föreslagna fall.

Proportionella val å allmän rådstuga.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att val till drätselkammare skall förrättas efter proportionell metod ej blott, då nämnda val förrättas inom stadsfullmäktige, utan jämväl i de städer, där stadsfullmäktige ej finnas och valen följaktligen äga rum å allmän rådstuga. De av Kungl. Maj:t föreslagna reglerna för val i nu föreliggande fall, till vilka utskottet senare återkommer, kunna emellertid icke tillämpas vid val å allmän rådstuga, enär nämnda regler äro affattade för sådana val, vid vilka varje väljande äger en röst, medan å allmän rådstuga åter valen ske efter graderad röstskala. Även i det avseendet torde ifrågavarande regler vara mindre lämpade för val å allmän rådstuga, att enligt desamma suppleanter skola tillsättas genom särskilt val, vilket nödvändiggör tvenne valförrättningar och röstsammanräkningar. Kan detta i fråga om val inom relativt begränsade valkorporationer såsom stadsfullmäktige och landsting låta sig göra, torde det däremot beträffande val å allmän rådstuga visa sig förenat med praktiska svårigheter. Under sådana förhållanden och då en reform i angiven riktning skulle äga endast ringa praktisk betydelse — de stadskommuner, i vilka stadsfullmäktigeinstitutionen ej är införd, äro endast tvenne, Östhammar samt Skanör med Falsterbo, — tillstyrker utskottet, att bestämmelsen i Kungl. Maj:ts förslag om proportionell metod vid val av drätselkammare å allmän rådstuga måtte utgå.

Proportionella val å kommunalstämma.

I detta sammanhang har utskottet till behandling upptagit herr Magnussons motion, i vad densamma rör införandet av proportionella val till kommunalnämnd. Såsom förut under punkt IV framhållits, har

utskottet avstyrkt förslag därom, att i de kommuner, där kommunalfullmäktige finnas, dessa skulle äga att utse kommunalnämnd. Under sådana förhållanden finner utskottet ej skäl ingå på frågan om tillämpning av den proportionella valmetoden inom kommunalfullmäktige. Vad åter angår nämnda metods införande vid val å kommunalstämma, så torde det möta samma praktiska svårigheter att finna lämpliga regler för metodens användning här som ovan framhållits beträffande anordnandet av sådana val å allmän rådstuga. Härjämte kan ifrågasättas lämpligheten utav att betunga kommunalstämmans ordförande med de ofta tidsödande och i viss mån invecklade röstsammanräkningar, varmed nämnda metod är förenad. Slutligen vill utskottet erinra därom, att Riksdagen i sin förutberörda skrivelse år 1911 ej satt i fråga det proportionella valsättets införande på nu berörda område. Utskottet finner sig på grund av vad sålunda anförts ej kunna tillstyrka herr Magnussons motion i vad den rör nu föreliggande ämne.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall det proportionella valsättets användning i nu förevarande fall ej göras obligatoriskt, utan föreslår Kungl. Maj:t, att val efter enhällig överenskommelse därom skall kunna ske i annan ordning. Utskottet finner Kungl. Maj:ts förslag härutinnan väl grundat så till vida, som en undantagslös användning av proportionella val i många fall skulle föranleda onödig tidsutdräkt och omgång. Särskilt gäller detta de fall, då överenskommelse i förväg träffats mellan olika meningsgrupper. Däremot föreslår utskottet den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att vals förrättande efter proportionell metod skall äga rum endast om så stort antal av de väljande det önskar, som motsvarar det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1. Utskottet anser, att nämnda bestämmelse bättre än Kungl. Maj:ts förslag ger garanti emot en onödig användning av metoden.

*Proportionellt
valsätt ej
obligatoriskt.*

Beträffande de grunder, efter vilka de proportionella valen i nu föreliggande fall skola anordnas, har Kungl. Maj:t i sitt förslag upptagit de i stadgan för val till Riksdagens utskott givna bestämmelser, vilka Kungl. Maj:t föreslagit till införande i en särskild stadga. På grund av vad ovan anförts föreslår utskottet sådan förändring i nämnda stadga, att densamma ej berör val å allmän rådstuga. Dessutom föreslår utskottet, att bestämmelsen om, att valsedlarna för att bliva gällande

Stadgan.

skola vara hoprullade, måtte utgå samt att en mindre redaktionell ändring måtte vidtagas. I övrigt finner utskottet ingen anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Landstingens
förvaltnings-
utskott.

Landstingens förvaltningsutskott hava hittills ej varit omnämnda i landstingsförordningen, utan äro en institution, som uppstått och utvecklats vid sidan av lagen. Kungl. Maj:t har emellertid i sitt förslag intagit bestämmelser, som röra nämnda utskott. Sålunda föreslås, att utskottet skall bestå av landstingets ordförande såsom självskriven ledamot och i övrigt väljas bland tingets ledamöter samt att landstingets ordförande tillika skall vara ordförande i utskottet.

Herr Hult har i sin motion riktat sig mot nämnda bestämmelser. Emot det föreslagna stadgandet, att utskottet skall utses bland landstingets ledamöter, framhåller motionären, att inom förvaltningsutskottet särskild sakkunskap för förvaltningen av landstingens ekonomiska angelägenheter är av nöden, och att sådan understundom måste sökas utom landstingsmännens krets. De skäl, motionären sålunda anfört, finner utskottet väl grundade, och föreslår utskottet med anledning härav en ändring i propositionen i motionens syfte. Beträffande ordförandens i tinget självskrivnenhet i förvaltningsutskottet finner utskottet vad motionären häremot anfört förtjäna avseende. Då utskottet anser, att bestämmelsen om nämnda självskrivnenhet utan olägenhet kan upphävas, i synnerhet som tingets ordförande i de fall, då landstinget så finner lämpligt, torde komma att inväljas i utskottet, tillstyrker utskottet herr Hults motion jämväl i denna del.

Utskottet föreslår sålunda under denna avdelning följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition:

Förordningen om kommunalstyrelse i stad.

§ 36.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — — beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, *sker valet proportionellt på sätt därom är särskilt stadat, därest sådant äskas av*

minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

§ 56.

Ledamöterna — — — — rådstugan.

Inom stadsfullmäktige skall sådant val, där två eller flera personer skola utses, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

[Motsvarande ändring har vidtagits i § 35 av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.]

Förordningen om landsting.

§ 31.

Landstinget må å lagtima möte för tiden intill nästa lagtima sammankomst utse ett förvaltningsutskott, som skall hava att med förvaltningen av landstingskassan taga den befattning samt att i övrigt handhava de åligganden, landstinget i särskild instruktion föreskriver.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnda utskott ske, där två eller flera personer skola utses, proportionellt, på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

Utskottet utser inom sig ordförande och vice ordförande.

§ 38.

Där ett eller flera ärenden äro av den beskaffenhet, att de fordra en föregående beredning, må de för sådan beredning överlämnas till särskilt utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, sker valet proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

§ 39.

För varje fråga — — — — delade, bestämma beslutet.

Val skall, där så äskas, förrättas med slutna sedlar. Mellan dem, som erhållit lika röstetal, skilje lotten.

VI. Ändring av den proportionella metoden i fråga om val av suppleanter till landstingsmän och efterträdare till stadsfullmäktige m. m.

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet § 32.
Förordningen om kommunalstyrelse i stad § 28.
Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 14.
Förordningen om landsting §§ 3 och 8.
Herr K. J. Ekmans motion.]

Den av Kungl. Maj:t föreslagna partiella reformen av den proportionella valmetoden, avseende suppleant- och ersätтарval, är, såsom departementschefen påpekar, närmast föranledd av 1911 års Riksdags skrivelse, nr 138, däri Riksdagen framhåller, att den nu gällande proportionella valmetoden i tillämpningen visat sig vara behäftad med åtskilliga brister, särskilt i fråga om val av suppleanter till stadsfullmäktige och landstingsmän.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att vid utseendet av ersättare och suppleanter, rangordningsregeln, med bibehållande av metoden i öfrigt, skulle komma till tillämpning i stället för reduktionsregeln, vilket i lagtexten uttryckts sålunda, att valsedels röstvärde skall tillgodoräknas den av de å sedeln upptagna förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

På denna punkt har utskottet ock till behandling förehaft herr K. J. Ekmans motion. Denna inskränker sig ej till att föreslå ändring i det proportionella valsättet i vad detsamma avser suppleanters och ersättares utseende, utan går förslaget ut på en fullständig omläggning av hela den hos oss tillämpade proportionella valmetoden. Då sistnämnda vittomfattande spörsmål, såsom av departementschefens yttrande framgår, för närvarande inom justitiedepartementet är föremål för utredning, har utskottet givetvis ansett sig sakna anledning att nu till närmare granskning upptaga herr Ekmans förslag.

Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, att även den av Kungl. Maj:t föreslagna reformen borde anstå i avvaktan på den allmänna revisionen av det proportionella valsättet.

Med hänsyn till den ringa avvikelse från gällande bestämmelser, som den föreslagna förändringen innebär, och i betraktande av önskvärdheten av att de på denna punkt förefintliga, onekligen svåra bristerna i valmetoden bliva avhjälpda före tidpunkten för 1914 års landstingsmannaval, till vilken tid den allmänna revisionen säkerligen ej kan vara

genomförd, har utskottet emellertid i likhet med departementschefen ej tvekat att förorda den ifrågavarande partiella reformen. Utskottet har ansett sig så mycket hellre kunna göra detta, som sistnämnda reform i ingen mån lärer vara ägnad att fördröja genomförandet av nyssberörda allmänna revision av den proportionella metoden.

Även i ett annat avseende föreslår Kungl. Maj:t förändring i hit-hörande stadganden. Med nuvarande bestämmelser kan det inträffa, att en landstingsmannasuppleant från en viss meningsgrupp kan komma att inträda i stället för en landstingsman, tillhörig en annan grupp. Givetvis är, såsom ock innevarande års Riksdag i annat sammanhang uttalat, en dylik möjlighet stridande mot det proportionella valsättets princip. Kungl. Maj:t föreslår nu sådana ändringar i 8 § landstingsförordningen, att en dylik eventualitet ej vidare må kunna inträffa. Då emellertid härav måste följa att, därest viss grupp tilldelats endast en plats, den för gruppen valde landstingsmannen skulle erhålla allenast en suppleant, föreslås i den kungl. propositionen, att, där vid suppleantvalet sammanräkningen avser grupp, vilken fått sig tilldelad blott en plats, de två, som ernått högsta rösttalen, skola vara suppleanter.

Mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har utskottet i princip intet att erinra. Emellertid torde det med den i övrigt antagna metoden för sammanräkningen ej låta sig göra, att i det fall, att två suppleanter skola för en landstingsman utses, låta detta ske genom en gemensam sammanräkning, utan torde två sammanräkningar bliva nödiga, därvid den vid första sammanräkningen utsedde suppleantens namn vid den senare sammanräkningen anses såsom obefintligt. Från denna utgångspunkt föreslår utskottet en jämkning i 8 §:ns första moment. Med anledning härav har ock i andra momentet ändring funnits påkallad.

Utskottet föreslår sålunda under denna avdelning följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition:

Förordningen om landsting.

§ 8.

1. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för landstingsman, vald för grupp, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom denna grupp, samt att

för varje annan landstingsman företages en ny sammanräkning inom den grupp, för vilken han blivit vald. Har — — — —.

— — — landstingsmännen blivit valda.

Vid — — — landstingsmannavalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje landstingsman, bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna från den grupp, för vilken han valts, skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, *beträffande landstingsman, vald för grupp, som tilldelas endast en landstingsmannaplats, att företräde tillkommer den av suppleanterna, som blivit tidigare vald, samt beträffande annan landstingsman, att suppleant, som utsetts genom den för landstingsmannen företagna sammanräkning, intager plats framför annan suppleant, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.*

VII. Bestämmelser om ordningen vid val av landstingsmän, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige m. m.

Under denna avdelning i propositionen behandlas under särskilda rubriker ordningen vid landstingsmannaval, vid stadsfullmäktigval och vid kommunalfullmäktigval.

A. Ordningen vid landstingsmannaval.

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet §§ 14 och 64.

Förordningen om landsting §§ 4 och 5.

Herr Magnusons motion.

Herr von Mentzers m. fl. motion nr 159.

Herr Berglunds m. fl. motion.

Herr Räfs motion.]

Valdistrikt.

För att underlätta deltagandet i landstingsmannaval föreslås i den kungl. propositionen, att kommun å landet, vilken till följd av samfärdsförhållanden eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må kunna delas i två eller flera. Är kommun

delad i två eller flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för landstingsmannaval. Förslag om dylik delning kan väckas av envar i kommunen boende och till deltagande i landstingsmannaval berättigad person. Beslutanderätten tillkommer emellertid Konungens befallningshavande.

I kommun, som är sålunda delad i valdistrikt, förrättas landstingsmannavalet å den för landstingsmannaval i allmänhet stadgade dag å särskilda i de olika distrikten var för sig hållna distriktsstämmor, och förrättas valet under ledning av den ordförande, som ordinarie kommunalstämman i december månad året innan val skall äga rum för varje valdistrikt bland de inom distriktet röstberättigade därtill utsett.

Den sålunda föreslagna distriktsindelningen medför, att i de kommuner, där densamma kommer till stånd, röstlängden ävensom debiterings- och uppbördslängden måste uppläggas i särskilda delar för de olika valdistrikten. Bestämmelser härom äro införda i § 14 resp. § 64 av kommunalförordningen för landet.

Vad beträffar frågan om distriktsindelning för stad framhåller föredragande departementschefen, att redan med gällande bestämmelser särskild röstupptagning för de röstgäande inom olika delar av staden torde kunna anordnas, vadan någon lagändring för distriktsindelningens möjliggörande ej är erforderlig.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att det för åstadkommande av ett livligt deltagande i landstingsmannavalen torde vara av synnerligen stor betydelse, att möjlighet skapas för uppdelning av därför ägnade landskommuner i valdistrikt. Vad den närmare anordningen av denna distriktsindelning beträffar har utskottet ej heller någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

De förändringar, som utskottet företagit i §§ 14 och 64 av kommunalförordningen för landet, äro av uteslutande redaktionell art.

I valkrets på landet skall jämlikt nuvarande § 5 mom. 1 av landstingsförordningen valet av landstingsmän förrättas vid första ordinarie kommunalstämman under året, vilken enligt § 17 av förordningen om kommunalstyrelse på landet skall hållas under senare hälften av mars månad.

*Valdag och
valtider.*

I fjolårets proposition i ämnet föreslogs, att det obligatoriska sambandet mellan landstingsmannavalet och den ordinarie marsstämman skulle brytas, samt att valet skulle förläggas till arbetsfri, för hela landet gemensam valdag, vartill fjärde söndagen i mars eller, om påskdagen då infölle, annandag påsk var i propositionen föreslagen. Kon-

stitutionsutskottet, som delade uppfattningen om önskvärdheten av att valet utsattes till arbetsfri dag, gemensam för hela landsbygden, föreslog för sin del såsom valdag Marie bebådelsedag.

Med godtagande av denna mening föreslås i årets proposition Marie bebådelsedag såsom obligatorisk valdag ej blott för landsbygdens del, utan jämväl för städernas, där valet enligt nu gällande bestämmelser förrättas i senare hälften av maj månad.

På denna punkt hava emellertid i tre motioner hemställts om större eller mindre ändringar i propositionen. Herr von Mentzer m. fl. yrkar i motionen nr 159 i Första kammaren, att val av landstingsmän må, där så finnes lämpligt, kunna utsättas att äga rum å annan dag under senare hälften av mars månad än den av Kungl. Maj:t föreslagna, medan herr Räf hemställer, att Kungl. Maj:ts förslag om att Marie bebådelsedag skall bliva valdag för landstingsmannavalens förrättande icke måtte bifallas, eller att, om Riksdagen bifaller samma förslag, den också må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om behövlige åtgärder för att Marie bebådelsedag måtte avföras från kyrkans helgdagar till arbetsfri vardag. Herr J. E. Berglund m. fl. hemställer om sådant tillägg till bestämmelserna om gemensam valdag, att i kommun inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Gävleborgs, Stora Kopparbergs och Värmlands län landstingsmannaval må, därest kommunens ordinarie decemberstämma så beslutar, förrättas högst en månad efter den eljest för detta val stadgade tid.

Utskottet delar nästlidet års konsstitutionsutskotts och Kungl. Maj:ts mening därutinnan, att det ur ett flertal synpunkter är högeligen önskvärt, att landstingsmannavalen, särskilt vad landsbygden vidkommer, förrättas på en gemensam arbetsfri dag. Utskottet finner ock lika med fjolårets konstitutionsutskott den av Kungl. Maj:t i detta avseende nu föreslagna dagen eller Marie bebådelsedag såväl med hänsyn till tidpunkten för valets förrättande som ur andra synpunkter väl vald.

Då det vid införande av gemensam valdag givetvis är av vikt, att densamma ock blir för sådant ändamål obligatorisk, finner utskottet ej skäl att tillstyrka det motionsvis framförda yrkandet om rätt för kommunalstämma att besluta avvikelse från den sålunda stadgade regel. Vad särskilt beträffar det i herr Berglunds m. fl. motion gjorda förslaget, enligt vilket i stora delar av landet landstingsmannavalet skulle kunna i kommuner, som sådant besluta, förrättas så sent som en månad efter den ordinarie valdagen, skulle detsamma lämna en alltför kort tid för möjliga besvär över valet och ett av besvären eventuellt föranlett nytt val. Ett sådant medgivande skulle också äventyra hela det med

den kungl. propositionen avsedda ändamål, i det att på så sätt valets enhet i en mängd valkretsar skulle kunna alldeles sönderbrytas genom att en eller flere kommuner inom valkretsen komme att välja ända till en månad senare än de övriga. Detta skulle ur synpunkten av valets enhet medföra en avgjord försämring även i förhållande till nuvarande ordning. Utskottet vill icke förneka, att de i motionen anförda förhållanden i fråga om den del av befolkningen, som lämnar sina hem för arbeten i skogarna, kunna föranleda vissa olägenheter för dessa valmän vid deltagande i valet, men sagda olägenheter böra dock icke avhjälpas på ett sätt, som i så hög grad kan inverka menligt på valen i deras helhet. Om valdagen blir såsom Kungl. Maj:t föreslår en gång för alla fastslagen, bör detta för övrigt även för ifrågavarande valmän underlätta att inrätta sig så, att de antingen själva eller genom ombud kunna deltaga i valet. Utskottet kan på dessa grunder icke förorda herr Berglunds motion.

Icke heller kan utskottet fästa avseende vid det av herr Räf framställda yrkandet.

Vad föredragande departementschefen anført för förflyttning av även städernas val till samma tidpunkt som landsbygdens finner utskottet väl grundat, och mot förläggandet av jämväl dessa val till Marie bebådelsedag synes intet vara att erinra.

Beträffande valtids föreslår Kungl. Maj:t lika för land och stad, att valet ej må äga rum under gudstjänsttid, samt att det skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen.

Det har inom utskottet blivit upplyst, att vad landsbygden angår inom vissa trakter av vårt land högmässogudstjänsten på Marie bebådelsedag drar ut så långt på förmiddagen, att det skulle möta en del svårigheter att förlika förbudet mot valets förrättande å gudstjänsttid med bestämmelsen om dess hållande under minst två timmar före klockan tre eftermiddagen. Vid sådant förhållande har utskottet funnit sig böra förkorta sagda tidstermin till minst en och en halv timme.

Beträffande röstavlämningen har Kungl. Maj:t i årets proposition godtagit konstitutionsutskottets förslag från i fjol, enligt vilket valet, därest kommunalstämma sådant förut beslutat, skall kunna ske efter upprop. Häremot har utskottet intet att erinra.

*Röstavläm-
ningen.*

För valhemlighetens tryggande föreslås i årets liksom i fjolårets proposition, att det vid valen till Riksdagens Andra kammare gällande

*Valhemlig-
hetens
betryggande.*

systemet med valskärmar och valkuvert skall komma till användning jämväl vid landstingsmannaval. Vad valkuverten beträffar har Kungl. Maj:t upptagit konstitutionsutskottets förslag från fjolåret, att desamma, för möjliggörande av röstvärdets direkta antecknande på röstsedeln, skola vara mitt på framsidan försedda med »fönster».

Till ytterligare betryggande av valhemligheten äro i det kungl. förslaget bestämmelser intagna, vilka föreskriva, att de valesdlar, som begagnas, skola vara av lika format och utseende. Avsikten härmed är dock ej, att den minsta avvikelse skulle medföra röstsedelns kassering. För att än tydligare framhålla detta har utskottet vad papperets beskaffenhet angår gjort ett förtydligande tillägg till omhandlade bestämmelser i 4 §.

I övrigt har utskottet i denna del ej haft annan anmärkning mot det kungl. förslaget än att det ansett en föreskrift behöflig, att jämväl blanketter till valesdlar skola i vallokalen tillhandahållas valmännen.

Röstsamman-
räkningen.

Röstsammanräkningen skall enligt Kungl. Maj:ts förslag vad landsbygden vidkommer fortfarande åligga domhavanden i orten, vilken dock härvid skall biträdas av två av Konungens befallningshavande därtill förordnade personer. I stad ombesörjer magistraten rösternas sammanräkning.

Utskottet har på denna punkt ej annan anmärkning, än att den av domhavanden företagna röstsammanräkningen, på sätt i herr Magnussons motion yrkas, synes böra kungöras i »en eller flera» ortstidningar.

I propositionen föreslås ock, att underrättelse om valets utgång skall uppläsas i valkretsens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

Då emellertid dagspressen ej lär underlåta att på textavdelningen låta utgången av valet komma till allmänhetens kännedom samt i allt fall ingens rätt kan bliva därpå lidande, om någon gång kungörandet icke blir så omfattande som Kungl. Maj:t avsett, har utskottet funnit berörda stadgande saklöst kunna utgå. Utskottet erinrar ock därom, att enligt § 12 i landstingsförordningen, vilken § kvarstår oförändrad, underrättelse om samtliga landstingsmannavalens utgång i varje fall skall intagas i länskungörelserna.

Moments-
indelning.

Slutligen har utskottet, i betraktande av den avsevärda omfattning, som 5 § av landstingsförordningen enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att äga, funnit sig föranlåtet att i överskådlighetens intresse

vidtaga en mer genomförd underindelning av §:n, än Kungl. Maj:t föreslagit. Därvid har utskottet under särskilda med siffror betecknade moment sammanfört de ensamt för landet liksom ock de ensamt för stad gällande stadganden, varefter inom varje dylikt moment en littera-indelning vidtagits. Delvis på grund av denna förändrade indelning hava ock vissa redaktionella jämkningar i 5 § föreslagits.

Utskottet föreslår sålunda under denna punkt följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition.

Förordningen om kommunalstyrelse på landet:

§ 14.

Sedan taxeringslängden för — — — — dem belöpande rösttal. Äro i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller *landstingsmän*, skall längden uppläggas — — — — — företedda.

§ 64.

Debiterings- och uppbördslängden — — — — grund påförda kommunalutskylder. *Till bestyrkande av — — — restantier och avkortningar.*

Äro i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller landstingsmän, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt, och skall i sådant fall upprättas sammandrag över de särskilda delarnas slutsummor.

Förordningen om landsting.

§ 4.

I femte stycket insättes ordet »väsentlig»*) så att stycket får följande lydelse:
Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan *väsentlig* olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

*) [Samma ändring har vidtagits i § 29 av förordningen om kommunalstyrelse på landet, i § 24 av förordningen om kommunalstyrelse i stad, samt i § 10 av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.]

§ 5.

1. Rätt — — — — — röstberättigad.

2 a) Val av landstingsmän förrättas å landet kommunvis.

Fullmakten skall vara antingen skriven och underskriven av utställaren samt med dennes sigill försedd, eller och av honom underskriven och med två vittnens underskrift bestyrkt.

c) Landstingsmannaval förrättas i kommun — — — — —

fortgå minst en och en halv timme före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. — — — — —

stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas^{*)}. — — — — —

e) Domhavanden skall vid offentlig, minst sex dagar förut i valkretsens kyrkor, och, där så lämpligen kan ske, i en eller flera ortstidningar^{**)} kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. — — — — —

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

3 a) I stad förrättas valet inför — — — — —

Om rösträttens utövning och överlåtande på annan ävensom angående valets förrättande gäller i tillämpliga delar vad i mom. 2 b), c), och d), är stadgat.

Sammanräkningen — — — — —

— — — — — kungöras i en eller flera ortstidningar.^{*)}

Valets utgång — — — — —

— — — — — avslutad.

*) [Denna mening har jämväl insatts i § 29 av förordningen om kommunalstyrelse på landet, i § 24 av förordningen om kommunalstyrelse i stad och i § 10 av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm].

***) Orden »en eller flera tidningar inom orten» (»inom länet») resp. »en eller flera ortstidningar» ha jämväl insatts i §§ 13, 20 och 62 av samma förordning samt i § 33 av förordningen om kommunalstyrelse på landet, och i § 15 av förordningen om kommunalstyrelse i stad.

personer, som skola genom ett val utses, ej sättes lägre än som är oundgängligen nödvändigt, har utskottet ansett det lämpligt att höja nyssberörda minimisiffran till tio, varigenom ock likformighet med motsvarande förhållanden i stad skulle inträda.

I övrigt har utskottet ej funnit anledning till anmärkning mot förevarande del av det kungl. förslaget.

*Valdistrikts-
indelning.*

För att ytterligare underlätta deltagandet i kommunalfullmäktigvalen föreslår Kungl. Maj:t, att kommun, som ej är delad i valkretsar, eller där så är fallet, sådan valkrets skall kunna delas i valdistrikt. Förslag härom må väckas av enskild röstgäende, men beslutanderätten tillkommer Konungens befallningshavande.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall röstberättigad äga att utöva sin valrätt allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven. För den händelse, att person, som ej är inom kommunen mantalsskriven, inom olika valdistrikt äger fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd, äro i den kungl. propositionen särskilda regler givna för avgörande av frågan, inom vilket distrikt han bör utöva sin rösträtt. Då emellertid de sålunda givna reglerna synts utskottet dels ofullständiga och dels icke fullt klart affattade, har utskottet företagit en omredigering av desamma.

Med anledning av denna ändring har utskottet ock föreslagit ett därav betingat tillägg till 65 § av kommunalförordningen för landet.

I detta sammanhang må påpekas, att — vid det förhållandet att en del eljest kommunalstämma tillkommande angelägenheter enligt förslaget i stället skola å distriktsstämma handläggas — en mindre ändring i ingressen till 35 § (nuvarande 33 §) av kommunalförordningen för landet synts påkallad.

Valen.

Beträffande tidpunkten för kommunalfullmäktigvalen föreslår Kungl. Maj:t, att desamma skola äga rum under tiden från och med den 1 november till och med den 15 december å dag, som av kommunalstämma, det år valet skall hållas, bestämmas.

I herr Magnussons motion yrkas, att valet må kunna ske under tiden från och med den 1 november till och med den 31 december å dag, som kommunalstämman i december året näst före det, under vilket valet skall förrättas, äger att bestämma.

Ehuru onekligen vissa skäl tala för möjligheten av valstämmans hållande så sent som i motionen föreslås, varigenom densamma exempelvis skulle kunna äga rum under någon av dagarna under julhelgen,

vilket givetvis mången gång skulle underlätta ett livligt deltagande i valet, har utskottet dock ej ansett sig kunna tillstyrka den ifrågasatta tidsutsträckningen, därvid för utskottet det skälet varit avgörande, att kommunalfullmäktiges funktionstid begynner den 1 januari, före vilken tidpunkt valresultatet givetvis måste vara uträknat. Ej håller i övrigt har utskottet funnit skäl tillstyrka de i motionen på denna punkt framburna ändringsförslagen.

Vad angår valtid, ordningen vid valets förrättande samt åtgärder till valhemlighetens tryggande skola enligt den kungl. propositionen därom gälla samma bestämmelser som för landstingsmannavalens del äro föreslagna. Röstsammanräkningen vid kommunalfullmäktigvalen, vilken förrättas enligt de i §§ 30—32 givna regler, skall enligt Kungl. Maj:ts förslag uppdragas åt länsstyrelserna, vilket i sin tur medför, att klagan över valet måste ske direkt hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

Gentemot vad Kungl. Maj:t i dessa avseenden föreslagit har utskottet i princip intet att invända. Givetvis böra dock de av utskottet för landstingsmannavalens del föreslagna detaljändringar i den kungl. propositionen här i tillämpliga delar vidtagas.

Utskottet föreslår sålunda under denna punkt följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition.

Förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 29.

Mom. 1. — — — — —

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse minst *tio* högst tjugu kommunalfullmäktige — — — — —

Mom. 3. — — — — —

Medlem — — — — —

— — — — — uppförd.

Kan ej med tillämpning av vad sålunda är stadgat avgöras, var han äger valrätten utöva, ankomme på honom själf att därom bestämma, därest han anmäler sin önskan senast vid den i § 65 omförmälda justering av röstlängden. Har ej sådan annälan skett, uppföres han i röstlängden för det valdistrikt kommunalnämnden bestämmer.

VIII. Besvär över Konungens befallningshavandes utslag i kommunala mål.

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet § 77.
Förordningen om kommunalstyrelse i stad § 78.]

Med anledning av 1911 års Riksdags skrivelse, nr 29, har Kungl. Maj:t föreslagit den ändring av § 77 av förordningen om kommunalstyrelse på landet samt § 78 av kommunalförordningen för stad, att den i dessa §§ stadgade besvärstiden av sextio dagar måtte inskränkas till allenast trettio dagar, dock att för menighet, som klagat, den sålunda bestämda tiden skulle utsträckas med femton dagar.

Utskottet har ej funnit något att erinra mot förslaget i denna del, och får förtyllstyrka, att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag till ändring av förordningen om kommunalstyrelse på landet § 77 och motsvarande förordning för stad § 78.

IX. Förslag till vissa ändrade bestämmelser i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

A. *Kyrkoherdes rätt att deltaga i kommunalnämnds överläggningar och beslut.*

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet § 43.
Herr Magnussons motion.]

Kungl. Maj:t föreslår, att den rätt, som kyrkoherde enligt § 43 av förordningen om kommunalstyrelse på landet äger att deltaga i kommunalnämndens överläggningar och beslut, måtte inskränkas därhän, att sagda rätt skulle tillkomma kyrkoherde allenast i sådana ärenden, som angå fattigvård, barnavård eller åtgärder för sedlighet.

I herr Magnussons motion yrkas, att kyrkoherden i de i propositionen angivna ärenden visserligen skulle äga deltaga i kommunalnämndens överläggningar, men icke i dess beslut.

Utskottet anser den av Kungl. Maj:t föreslagna förändringen väl motiverad. Under erinran, att beslut av denna innebörd fattades av Andra kammaren vid 1911 års riksdag, finner utskottet däremot icke skäl att tillstyrka den ytterligare inskränkning i kyrkoherdens befogenhet, som i motionen ifrågasättes. Utskottets hemställan går alltså därpå ut, att Riksdagen oförändrat måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag till ändring av förordningen om kommunalstyrelse på landet § 43.

B. *Gottgörelse åt ordförande i kommunalnämnd.*

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet § 51 och § 74 c).
Herr Magnussons motion.]

Enligt § 51 av förordningen om kommunalstyrelse på landet äger ordföranden i kommunalnämnden ej att uppbära annan ersättning än den gottgörelse för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskapshjälp, som av kommunalstämman anslås.

Under hänvisning till 1912 års Riksdags skrivelse, nr 141, har Kungl. Maj:t föreslagit den ändring av nämnda §, att kommunalstämman må kunna besluta, att till ordförande skall utgå jämväl arvode.

I herr Magnussons motion yrkas därutöver sådant tillägg till §:n, att kommunalstämman må kunna genom särskilt beslut för varje fall tillerkänna innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag i allmänhet ersättning för med uppdragets fullgörande förenade direkta kostnader och minskad arbetsförtjänst. Tillika hemställas i motionen om ett liknande tillägg i förordningen om kommunalstyrelse i stad § 6, ävensom i kommunalförordningen för Stockholm § 4.

Vad först angår Kungl. Maj:ts förslag har utskottet från principiell synpunkt ingen invändning däremot. Den föreslagna uppdelningen av ersättningen åt kommunalnämndsordföranden i »gottgörelse» för honom genom uppdraget åsamkade kostnader och i särskilt »arvode» synes dock välbetänkt. Vad »gottgörelsen» vidkommer har det dock förefallit riktigast, att densamma begränsas till att, såsom nu är fallet, omfatta allenast vissa bestämda slag av utgifter, därvid den i nuvarande 52 § förefintliga och jämväl i propositionen bibehållna uppräknigen synts med tillräcklig noggrannhet angiva de utgifter, som kunna komma i fråga.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet det jämväl vara i sin ordning att till ledning för arvodets avpassande vissa omständigheter direkt i författningen angivas, till vilka hänsyn bör tagas. Den ändring, som i utskottets förslag i denna del företagits, är av utslutande redaktionell natur.

Utskottet delar föredragande departementschefens mening även därutinnan, att beslut, som röra beviljande eller förhöjning av gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande skola för att erhålla gällande kraft underställas Konungens befallningshavandes prövning. För att emellertid tydligt framhålla, att ett dylikt underställande givetvis ej erfordras i fråga om beslut, som gå ut på ett avslående av gjord

framställning eller en nedsättning i redan beviljad ersättning, har en jämkning vidtagits i 74 §:ns stadgande på denna punkt.

Vad därefter vidkommer det i herr Magnussons motion gjorda yrkandet om en utsträckt befogenhet för de kommunala korporationerna att medgiva ersättningar åt sina förtroendemän, har utskottet ej kunnat tillstyrka detsamma, redan av det skäl att åtgärder i den i motionen föreslagna riktningen i varje fall ej kunna ifrågasättas utan en föregående omsorgsfull utredning. Angående den i motionen framförda viktiga principfrågan får utskottet för övrigt tillfälle att uttala sig vid behandlingen av en tidigare väckt motion, nr 71 i Första kammaren och nr 166 i Andra kammaren, vari hemställes om skrivelse till Kungl. Maj:t i samma syfte som uttryckes i herr Magnussons nu förevarande motion.

Utskottet föreslår alltså på denna punkt följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition.

§ 51.

Vid kommunalnämndens sammanträden — — — — —
 — — — — —
 register.

De biträden, — — — — —
 — — — — —
 antaga och entlediga.

Ordföranden äger tillgodonjuta ej mindre gottgörelse, som av kommunalstämman anslås, för de honom genom uppdraget åsänkade kostnader för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskapsbjälp, än även, *därest kommunalstämman i betraktande av kommunens folk-mängd och utsträckning, göromålens mängd och beskaflenhet samt kommunens ekonomiska bärkraft anser, att jämväl ersättning för det med uppdraget förenade besvär må till honom utgå, arvode till belopp, som stämman med hänsyn till nämnda omständigheter finner skäligt.*

§ 74.

Konungens befallningshavandes godkännande erfordras i fråga om förändring av kommunala områden, på sätt i §§ 2 och 3 sägs, samt för att giva gällande kraft åt beslut, vilka — — — — —
 — — — — —

c) röra i § 51 omförmålt tilldelande av gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande eller förhöjning därav;
 — — — — —

b) *Rätt för kommun att antaga brandordning.*

[Förordningen om kommunalstyrelse på landet § 74 a)].

För närvarande torde det vara tvivelaktigt, huruvida landskommun äger möjlighet att antaga brandordning. Till avhjälpande av denna brist har Kungl. Maj:t föreslagit ett tillägg till 74 § av kommunalförordningen för landet, varigenom landskommuns rätt i detta avseende skulle bliva tydligt uttalad, på samma gång beslut av denna art underställas Konungens befallningshavandes godkännande.

Det har ifrågasatts, att den av Kungl. Maj:t föreslagna lagändringen borde anstå, till dess en allmän för landsbygden gällande brandstadga kommit till stånd. Då emellertid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag ingalunda lär kunna verka hindersamt för en snar lösning av berörda större spörsmål, har utskottet funnit sig böra tillstyrka den kungl. propositionen om ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, § 74 a).

X. Förslag till vissa ändrade bestämmelser i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Ändrade bestämmelser angående kungörelseförfarandet i tidning.

[Förordningen om kommunalstyrelse i stad §§ 11, 15, 35 och 66.
Herr Magnussons motion.]

I denna avdelning föreslår Kungl. Maj:t en utsträckt tillämpning av kungörelseförfarandet i tidning inom stad såväl vad beträffar kungörelse av allmän rådstugas (§ 15) och stadsfullmäktiges (§ 35) sammanträden som ock vad angår tillkännagivandet därom, att debiterings- och uppbördslängden under viss tid hålles tillgänglig för allmänhetens granskning (§ 66).

Vad först vidkommer kungörandet av den allmänna rådstugas sammanträden, så stadgar 15 § i sin nuvarande lydelse, att, därest tidning utgives i staden, kallelsen till sammanträdet bör där införas. Det kungl. förslaget går därpå ut, att berörda kallelse, om möjligt minst åtta dagar före sammanträdet, bör införas i en eller flera tidningar, som i staden utkomma, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom sin spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa kallelsen

till de flestas kännedom. Frågan om i vilka tidningar kungörandet skall ske avgöres för nästföljande kalenderår å allmän rådstuga eller i stad, där stadsfullmäktige finnas, av fullmäktige. Enligt det nu föreslagna stadgandet i § 11 andra momentet skulle vid dylikt beslut å allmän rådstuga en röst tillkomma envar röstberättigad. Förenar sig minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall kallelsen i denna tidning införas.

För närvarande finnes ingen föreskrift därom, att tillkännagivande om stadsfullmäktigsammanträde skall i tidning intagas. Kungl. Maj:t föreslår härutinnan ändrade bestämmelser i form av ett tillägg till 35 §, däri skulle stadgas, att, därest flera tidningar i staden utgivas, tillkännagivandet om sammanträdet skall införas i den eller de tidningar, där, enligt 15 §, kallelse till allmän rådstuga skall äga rum.

I § 66 slutligen föreslås den ändring, att i stället för det däri nu förefintliga stadgande om kungörelse i »stadens tidningar» skulle intagas en bestämmelse motsvarande nyssberörda i § 35 föreslagna.

Då det givetvis är av vikt, att underrättelsen om samtliga ovan angivna förhållanden erhåller den största möjliga spridning, har utskottet i princip ingen invändning mot Kungl. Maj:ts förslag. För att emellertid, på sätt i herr Magnussons motion hemställas, möjliggöra, att ifrågavarande tillkännagivanden, där så prövas lämpligt, kunna införas jämväl i å annan ort utkommande tidning, som har stor spridning inom staden, har utskottet företagit ett par omredigeringar i §§ 15, 35 och 66,

varigenom dessa skulle erhålla denna lydelse:

Förordningen om kommunalstyrelse i stad.

§ 15.

Kallelse — — — — — anslag. Kallelsen
 — — — — — bör ock, om möjligt minst åtta dagar före sammanträdet, införas i en eller
 flera *ortstidningar*, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom
 spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa kallelsen till
 de flestas kännedom. — — — — —
 rådstuga, *på sätt i § 11 mom. 2 är stadgat*, eller i stad — — tidning.
 Kallelsen skall innehålla — — — — —
 — — — — — sådan rådstuga fattas.

§ 35.

Kallelse till sammanträde — — — — — överläggning skola förekomma.

Åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål uppskov, minst dagen förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden som därvid skola förekomma, införas *i den eller de tidningar*, där enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas. Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

§ 66.

Sedan debiterings- och uppbördslängden blivit upprättad, låter magistraten genom offentligt anslag och *i den eller de tidningar*, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas, kungöra att längden — — — — — taga kännedom.

XI. Förslag till vissa ändrade bestämmelser i förordningen om landsting.

A. Kungörelse om urtima landsting.

[Förordningen om landsting § 20.]

I 20 § av landstingsförordningen i dess nuvarande lydelse föreskrives beträffande kungörelse av urtima landsting allenast, att densamma senast tre veckor före den för mötet bestämda tid skall uppläsas i länets kyrkor.

Kungl. Maj:t föreslår den förändring, att *dels* den kortaste tid, före vilken sagda kungörelse skall i kyrka uppläsas, sättes till fjorton dagar, *ock dels* föreskrift meddelas därom, att kungörelsen jämväl skall införas i tidning inom länet. I herr Magnussons motion yrkas, att kungörelsen må intagas i en eller flera ortstidningar.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i förstnämnda hänseende har utskottet ingen erinran att göra, dock att, vad §:ns redigering på denna punkt vidkommer, utskottet ej funnit skäl frångå den nuvarande lydelsen, att kungörelsen skall uppläsas »i länets kyrkor».

Det synes ock välbetänkt, att bestämmelse meddelas därom, att kungörelsen skall införas i tidning inom länet. Medtillmötesgående av

den i herr Magnussons motion gjorda hemställen föreslår utskottet, att kungörelsen må kunna av Konungens befallningshavande avsändas till intagande i »en eller flera» av länets tidningar.

Utskottet föreslår alltså på denna punkt följande ändring i Kungl. Maj:ts proposition:

§ 20.

Kungörelse om urtima landsting skall utfärdas av Konungens befallningshavande och böra de ärenden, som därvid skola handläggas, i kungörelsen uppgivas. Kungörelsen skall minst fjorton dagar före den för mötet bestämda tid uppläsas i länets kyrkor, ävensom av Konungens befallningshavande i god tid avsändas för intagande jämväl minst fjorton dagar före mötet i *en eller flera tidningar* inom länet.

Landstingets ordförande skall om mötet särskilt underrättas.

B. Rätt för landstinget att utse ordförande.

[Förordningen om landsting §§ 25—27.]

I § 26 av landstingsförordningen föreslår Kungl. Maj:t bestämmelse därom, att landstinget skall äga att för tiden intill nästa lagtima sammankomst bland tingets ordinarie ledamöter utse ordförande och vice ordförande.

För den händelse, att under tiden mellan landstingets lagtima möten såväl ordföranden som vice ordföranden skulle avgå eller deras befattningar eljest upphöra, skall jämlikt 27 § landstingets äldste ledamot tjänstgöra såsom ordförande.

Mot genomförande av den här föreslagna förändringen, enligt vilken landstinget i likhet med andra kommunala representationer skulle få rätt att själv utse sin ordförande, och för vilken Andra kammaren vid 1912 års Riksdag uttalat sig, torde från principiell synpunkt ingen invändning kunna göras. De betänkligheter, som tidigare rests häremot, hava ock förnämligast varit av praktisk art. Det synes utskottet, att med de i propositionen ifrågasatta anordningar all anledning till betänksamhet i sistberörda hänseende är undanröjd.

Då utskottet ej heller i övrigt funnit skäl till anmärkning mot propositionen i denna del, får utskottet tillstyrka, att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition till ändrad lydelse av landstingsförordningen §§ 25—27.

C. *Motionstiden till landstinget.*

[Förordningen om landsting §§ 32, 40 b) och 59 a).]

Såsom föredragande departementschefen påpekar, har innevarande års Riksdag på konstitutionsutskottets hemställan för sin del beslutat sådan ändrad lydelse av 32 § i landstingsförordningen, att den tid, inom vilken nytt förslag bör vara till landstinget inlämnat, bestämmes till 20 dagar, dock att landstinget, då synnerligen viktiga skäl därtill föranleda, må kunna genom särskilt beslut medgiva upptagande till behandling av jämväl senare före landstingets början väckt fråga.

Kungl. Maj:t föreslår nu det ytterligare tillägg till 32 §, att det skall åligga landstingets sekreterare att minst en vecka före tingets början till en var av dess ledamöter översända ett tryckt exemplar av de inom stadgad tid inkomna framställningar, ävensom den lista över sagda framställningar, som sekreteraren skall upprätta. Tillika föreskrives i det kungl. förslaget, att nytt förslag, som skall å urtima landsting behandlas, bör skriftligen uppsatt, minst en vecka före tingets början avlämnas till sekreteraren, som har att därom underrätta ordföranden.

Beträffande bestämmelsen i sistberörda hänseende synes densamma icke kunna bli av någon större praktisk betydelse, enär paragrafens sista stycke medger, att ny fråga alltid må kunna komma under landstingets överläggning, ifall den härleder sig från och står i samband med ett i laga ordning väckt förslag, medan vid urtima landsting (enligt § 19) endast kunna förekomma sådana ärenden, för vilkas handläggning landstinget blivit sammankallat. Då härtill lägges, att, enligt vad erfarenheten giver vid handen, urtima landsting endast mycket sällan torde förekomma, vill det förefalla, att ifrågavarande stadgande utan olägenhet kan undvaras.

Däremot finner utskottet det kunna vara till fördel, att den andra av Kungl. Maj:t föreslagna tilläggsbestämmelsen kommer till stånd. För att emellertid ej behöva frångå den av Riksdagen förut beslutade avfattning av paragrafen har utskottet omredigerat nämnda stadgande till ett självständigt stycke, vilket fått träda i stället för det nyssberörda av Kungl. Maj:t föreslagna men av utskottet uteslutna.

Jämväl ifråga om § 40 b) och § 59 a) av landstingsförordningen har utskottet vidblivit Riksdagens förut beslutade avfattning.

Utskottet föreslår alltså, att med bibehållande av den förut detta år beslutade lydelse av § 32, § 40 b) och 59 a), landstingsförordningen, i § 32 efter första stycket införes följande stadgande:

Sekreteraren åligger jämväl att låta på landstingskassans bekostnad trycka nämnda förslag och lista samt, såvitt ske kan, minst åtta dagar före landstingets början till varje medlem av tinget överlämna ett exemplar av dessa handlingar.

D. Förändrade bestämmelser om offentliggörandet av landstingets beslut och tiden för besvär mot detsamma.

[Förordningen om landsting §§ 61 och 62.]

Herr Meurlings motion nr 33.

Under denna avdelning föreslår Kungl. Maj:t till en början, att den nuvarande föreskriften i 61 § landstingsförordningen, enligt vilken landstingshandlingarna skola kungöras från predikstolen, skall upphöra att gälla. I stället skall enligt förslaget ett sammandrag av nämnda handlingar i varje kommun anslås i sockenstämman eller å ställe, som eljest för kommunalstämmans hållande är bestämt.

För närvarande räknas tiden för besvär över landstingets beslut från dagen för nyssberörda kungörelseförfarande i respektive kommuners kyrkor. Då enligt förslaget kungörelse ej mer skall äga rum, på sätt hittills skett, har ny begynnelsetermin för besvärstiden måst bestämmas, och föreslår Kungl. Maj:t i detta avseende, att tiden skall räknas från dagen för landstingets avslutande. Detta har åter föranlett därtill, att sagda dag officiellt måste bringas till allmänhetens kännedom. För sådant ändamål föreslår Kungl. Maj:t, att det skulle åligga Konungens befallningshavande att ofördröjligen efter tingets avslutande i länskungörelserna ävensom i tidning inom länet införa tillkännagivande, som bland annat skall innehålla uppgift på nyssberörda dag.

Mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslår har utskottet ej annan erinran att göra än att i överensstämmelse med den mening, varåt utskottet i andra fall förut givit uttryck, »tidning inom länet» bör utbytas emot »en eller flera tidningar inom länet».

Då i den tidigare än den kungl. propositionen till utskottet hänvisade motionen nr 33 i Första kammaren av herr Meurling yrkande göres, att bestämmelserna om landstingshandlingarnas uppläsande i kyrka måtte bringas att upphöra samt det nu föreliggande förslaget i denna

del just tillgodoser motionärens krav härutinnan, anser utskottet hans berörda motion härmed besvarad.

Utskottet föreslår alltså, att Kungl. Maj:ts förslag till ändring av landstingsförordningens §§ 61 och 62 måtte av Riksdagen bifallas, samt att herr Meurlings motion i Första kammaren nr 33 måtte anses därmed besvarad.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o) att Riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 jämte i samband därmed stående motion måtte för sin del antaga följande

a) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 23, 27—36, 42, 43, 51, 64, 65, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 23, 27—36, 42, 43, 51, 64, 65, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 8.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — överläggningar och beslut.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 9.

För fastighet, som innehaves av landbo eller arrendator, röstar innehavaren.

För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att å kommunalstämma för boet talan föra.

För näring eller — — — — må ej röstas.

§ 10.

Mom. 1. I överläggningar och beslut, som angå ärenden, gemensamma för hela kommunen, deltaga samtliga i kommunen röstberättigade.

Mom. 2. Angår ärende endast i mantal satt jord, tillkommer talan och rösträtt allenast dem, som sådan jord innehava.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

I ärende, som nu sägs, tillkommer talan och rösträtt jämväl omyndig, bolag och oskiftat dödsbo.

För omyndig röstar förmyndaren eller, där flere äro förmyndare, den som desse bland sig utse.

Ej må för samfärd egendom mer än en person talan föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i boet ombud utse.

§ 11.

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för — — — rösttal efter röstlängden.

Mom. 2. Där för deltagande — — — särskilt bestämda grunden.

Mom. 3. Vid beslut i fråga, som i § 16 tredje, fjärde och femte styckena samt § 17 andra stycket avses, äge en var röstberättigad lika röst.

§ 14.

Sedan taxeringslängden för —
— — — dem belöpande rösttal.
Äro i kommun flera valdistrikt för
val av kommunalfullmäktige eller
landstingsmannaval, skall längden
uppläggas i särskilda delar, en för
varje valdistrikt, och skall i sådant
fall upprättas sammandrag över de
särskilda delarnas slutsummor.
Längden upprättas i — — —
hos kommunalnämnden förvaras.

Huru denna längd — — —
vid kommunalstämman företedda.

§ 14.

Sedan taxeringslängden för —
— — — dem belöpande rösttal.
Äro i kommun flera valdistrikt för
val av kommunalfullmäktige eller
landstingsmän, skall längden upp-
läggas i särskilda delar, en för
varje valdistrikt, och skall i sådant
fall upprättas sammandrag över de
särskilda delarnas slutsummor.
Längden upprättas i — — —
hos kommunalnämnden förvaras.

Huru denna längd — — —
vid kommunalstämman företedda.

§ 16.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningssämne för sammanträ-

§ 16.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningssämne för sammanträ-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

det. Kungörelsen uppläses minst fjorton dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling *eller finnes eljest inom kommunen annan kyrka än huvudkyrkan* och hålles därstädes gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl i sådan kyrka. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsamt handläggning, att kallelse icke medhinner så tidigt, som nu är föreskrifvet, må kommunalstämma kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämma beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Beslutar kommunalstämma, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Tillkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör, såvida beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsamt handläggning, hinder däremot ej möter, införas i en eller flera tidningar inom orten. Kommunalstämma beslutar, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av kommunens medlemmar bringa till-

(Utskottets förslag:)

det. Kungörelsen uppläses minst fjorton dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling och hålles *i dess kyrka* gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl *därstädes*. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsamt handläggning, att kallelse icke medhinner så tidigt, som nu är föreskrifvet, må kommunalstämma kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämma beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Beslutar kommunalstämma, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Tillkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör, såvida beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsamt handläggning, hinder däremot ej möter, införas i en eller flera tidningar inom orten. Kommunalstämma beslutar, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av kommunens medlemmar bringa till-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

kännagivandet till de flestas kännedom. Förenar sig minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall tillkännagivandet införas i denna tidning.

Tillkännagivandet skall, såvida ej å kommunalstämma annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kommunalstämman förekomma.

På kommunalstämma ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår.

Beslut, som enligt vad ovan sägs ankommer på kommunalstämma, skall i kommun, där kommunalfullmäktige finnas, tillhöra fullmäktige och skall beträffande sådant beslut i tillämpliga delar gälla vad här ovan för kommunalstämmas beslut stadgas.

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst hålles i annan kyrka än kommunens huvudkyrka, icke blivit berörda dag i förstnämnda kyrka uppläst eller att kungörelse ej blivit anslagen eller att tillkännagivande om stämma icke blivit i tidning infört, må ej utgöra hinder för stämmans hållande.

(Utskottets förslag:)

kännagivandet till de flestas kännedom. Förenar sig minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall tillkännagivandet införas i denna tidning.

Tillkännagivandet skall, såvida ej å kommunalstämma annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kommunalstämman förekomma.

På kommunalstämma ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår. *Angående omröstning vid sådana beslut stadgas i § 11 mom. 3.*

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit i tidning infört eller att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst hålles i annex- eller kapellförsamlings kyrka, icke blivit berörda dag därstädes uppläst, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: en under senare hälften av mars månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter i valnämnd, enligt vad därom är särskilt stadgat; en i oktober för bestämmande av kommunens utgifts- och inkomststat enligt § 63; och en i december månad för granskning av såväl debiterings- och uppbördslängden som röstlängden samt för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer. I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län *må förstnämnda två kommunalstämmor*, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den *eljest* för dessa stämmor ovan stadgade tid.

Ordinarie kommunalstämma i december *äger att för det nästföljande året besluta, å vilka dagar ordinarie kommunalstämma skall hållas, eller, därest vissa dagar icke lämpligen kunna bestämmas, huruvida ordinarie kommunalstämma skall utsättas till sön- eller helgdag.*

Om kommunalstämma för val av kommunalfullmäktige och för val av

(Utskottets förslag:)

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: en under senare hälften av mars månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter i valnämnd, enligt vad därom är särskilt stadgat; en i oktober för bestämmande av kommunens utgifts- och inkomststat enligt § 63; och en i december månad för granskning av såväl debiterings- och uppbördslängden som röstlängden samt för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer; *dock att i kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län de två först nämnda stämmorna*, därest skäl därtill föreligger, *må kunna* hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den för dessa stämmor ovan stadgade tid.

Ordinarie kommunalstämma i december *må kunna beträffande de ordinarie kommunalstämmorna under nästföljande år eller någon av dem besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller, därest så ej finnes lämpligt, huruvida stämma skall utsättas till sön- eller helgdag. Angående omröstning vid sådant beslut stadgas i § 11 mom. 3.*

Angående kommunalstämma för val av kommunalfullmäktige gäller vad i

(Kungl. Maj:ts förslag:)

landstingsmän ävensom om val av nämndemän är särskildt stadgat.

Den, vilken såsom — — — — av sagda förvaltning.

(Utskottets förslag:)

§ 29 sägs. Om kommunalstämma för val av landstingsmän ävensom om val av nämndemän är särskildt stadgat.

Den, vilken såsom — — — — av sagda förvaltning.

§ 21.

Mom 1. Sedan överläggningen förklarats — — — som ordföranden biträder.

Mom. 2. Till beslut erfordras — — — ingående av borgen;

e) frågor, varom i § 27 sägs.

Mom. 3. Beslut om beviljande — — — upplåning därav ske.

§ 23.

Ordföranden skall — — — varit utsedda.

Det justerade protokollet skall nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, från predikstolen i kyrkan uppläsas. Hör till kommunen jämväl annex- eller kapellförsamling skall uppläsning ske allenast i kommunens huvudkyrka.

§ 27.

Vill kommunen åt — — — sådant vara tillåtet.

Förslag till avskaffande av kommunalfullmäktigskap må ej väckas förr, än fem år efter dess införande förflutit.

Om den röstövertikt, vilken till beslut i frågor, som här ovan sägs, erfordras, stadgas i § 21 mom. 2; och skall sådant beslut hos Konungens befallningshavande ofördröjligen anmälas.

§ 27.

Vill kommunen åt — — — sådant vara tillåtet.

Är sådant beslut fattat, må förslag om dess upphävande icke väckas förr än fem år därefter.

Om den röstövertikt, vilken till beslut i omförmälda frågor erfordras, stadgas i § 21 mom. 2; och skall sådant beslut hos Konungens befallningshavande ofördröjligen anmälas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser	12—20
kommun med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	21—25
kommun med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser	26—30
kommun med över 10,000 invånare utser	31—40.

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämma, inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör för kommunen utses.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, ursäkt och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Kommunalfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

I kommun, där val sker första gången, skall halva antalet fullmäktige eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, utses för allenast två år, och böra dessa fullmäktige och de, som skola i fyra år kvarstå, utses genom särskilda val.

(Utskottets förslag:)

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser	20
kommun med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	21—25
kommun med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser	26—30
kommun med över 10,000 invånare utser	31—40.

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämma, inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör för kommunen utses.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, ursäkt och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Kommunalfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

I kommun, där val sker första gången, skall halva antalet fullmäktige eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, utses för allenast två år, och böra dessa fullmäktige och de, som skola i fyra år kvarstå, utses genom särskilda val.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Särskilt val av fullmäktige för kortare tid än fyra år må ock, efter kommunalstämmans *förordnande*, ske, där sådant i anledning av *fattat beslut om* ökning av antalet fullmäktige varder nödigt, på det att hälften av hela antalet fullmäktige för kommunen eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttagas, att varje krets kommer att utse minst *sex*, högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

(Utskottets förslag:)

Särskilt val av fullmäktige för kortare tid än fyra år må ock, efter kommunalstämmans *beslut*, ske, där sådant i anledning av *beslutad* ökning av antalet fullmäktige varder nödigt, på det att hälften av hela antalet fullmäktige för kommunen eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttagas, att varje krets kommer att utse minst *tio*, högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmes, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämman.

Är kommun indelad i valkretsar, skola av det antal fullmäktige, som bör för hela kommunen på en gång och för samma tid väljas, så många utses i varje valkrets, som, efter förhållandet mellan hela antalet fullmäktige för kommunen och hela antalet fullmäktige för valkretsen, därå belöpa; och äger kommunalstämman enligt nu angiven grund bestämma, huru många fullmäktige skola i varje valkrets genom ett val utses.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 2. Är kommun delad i valkretsar, bildar varje valkrets ett valdistrikt.

Därest det till följd av samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes lämpligt, må kommun, som ej är delad i valkretsar, ävensom valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

Vill någon i kommunen eller beträffande kommun, som är delad i valkretsar, i valkretsen boende och till deltagande i val av kommunalfullmäktige berättigad väcka förslag om delning av kommunen eller valkretsen i valdistrikt eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göre framställning

(Utskottets förslag:)

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmes, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämman.

Är kommun indelad i valkretsar, skola av det antal fullmäktige, som bör för hela kommunen på en gång och för samma tid väljas, så många utses i varje valkrets, som, efter förhållandet mellan hela antalet fullmäktige för kommunen och hela antalet fullmäktige för valkretsen, därå belöpa; och äger kommunalstämman enligt nu angiven grund bestämma, huru många fullmäktige skola i varje valkrets genom ett val utses.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 2. Är kommun delad i valkretsar, bildar varje valkrets ett valdistrikt.

Därest det till följd av samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes lämpligt, må kommun, som ej är delad i valkretsar, ävensom valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

Vill någon i kommunen eller beträffande kommun, som är delad i valkretsar, i valkretsen boende och till deltagande i val av kommunalfullmäktige berättigad väcka förslag om delning av kommunen eller valkretsen i valdistrikt eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göre framställning

(Kungl. Maj:ts förslag:)

till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas, med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens befallningshavande kungjort.

Är kommun delad i flera valdistrikt för val av landstingsmän, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för kommunalfullmäktigval.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad valrätt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Medlem av kommunen, som icke är inom densamma mantalskriven, tillhör det valdistrikt, inom vilket han äger fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd. *Äger han inom flera valdistrikt fast egendom, eller är han inom flera valdistrikt skyldig att erlagga bevillning för sådan inkomst, må vid mantalskrivningen av honom själv bestämmas, vilket ibland desssa han för sin person önskar tillhöra.*

(Utskottets förslag:)

till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas, med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens befallningshavande kungjort.

Är kommun delad i flera valdistrikt för val av landstingsmän, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för kommunalfullmäktigval.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad valrätt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Medlem av kommunen, som icke är inom densamma mantalskriven, tillhör det valdistrikt, inom vilket han äger *eller brukar* fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd. *Kan ej med tillämpning av vad sålunda är stadgat avgöras, var han äger valrätten utöva, ankomme på honom själv att därom bestämma, därest han anmäler sin önskan senast vid den i § 65 omförmälda justering av röstlängden. Har ej sådan anmälan skett, uppföres han i röstlängden för det valdistrikt, kommunalnämnden bestämmer.*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal kommunalfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de öriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

(Utskottets förslag:)

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal kommunalfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan *väsentlig* olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 5. Val av kommunalfullmäktige förrättas i kommun, som icke är delad i valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valen i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma.

Stämman för dessa val skall hållas under tiden från och med den 1 november till och med den 15 december å dag, som kommunalstämma det år val skall förrättas bestämmer. Val får ej äga rum å tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, samt skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen.

(Utskottets förslag:)

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 5. a) Val av kommunalfullmäktige förrättas i kommun, som icke är delad i valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valen i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma.

Stämman för dessa val skall hållas under tiden från och med den 1 november till och med den 15 december å dag, som kommunalstämma det år val skall förrättas bestämmer. Val får ej äga rum å tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, samt skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

I kungörelse om stämma för kommunalfullmäktigval skall tiden för valet noggrannt angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall kommunalstämma det år val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som avser valdistriktet, röstlängd.

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning. Om röstberäkning gälle vad för kommunalstämma är stadgat.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämans ordförande biträdades av två av

(Utskottets förslag:)

I kungörelse om stämma för kommunalfullmäktigval skall tiden för valet noggrannt angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall kommunalstämma det år val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som avser valdistriktet, röstlängd.

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning. Om röstberäkning gälle vad för kommunalstämma är stadgat.

b) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämans ordförande biträdades av två av

(Kungl. Maj:ts förslag:)

densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Äro i kommun flera valdistrikt, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ord-

(Utskottets förslag:)

densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Äro i kommun flera valdistrikt, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. *Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas.* Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ord-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

föranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppgiver sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämpelat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer detsamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begag-

(Utskottets förslag:)

föranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppgiver sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämpelat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer detsamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begag-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

nats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

(Utskottets förslag:)

nats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställs. Valkuverten inläggs här- efter i hållfast omslag, som omsorgs- fullt förseglas under minst två när- varandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ord- föranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföran- den insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande omslaget med valkuverten jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försän- delsen assureras.

Konungens befallningshavande skall vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas, så snart omständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valets förrättande; och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll.

Valets utgång kungöres omedel- bart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets upp- läsning är valförrättningen avslutad.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 5 saml. 23 häft. (Nr 25.)

(Utskottets förslag:)

Omedelbart därefter uttagas val- kuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fast- ställs. Valkuverten inläggs här- efter i hållfast omslag, som omsorgs- fullt förseglas under minst två när- varandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ord- föranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföran- den insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande omslaget med valkuverten jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försän- delsen assureras.

c) Konungens befallningsha- vande skall vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna för- rättning skall påbörjas, så snart om- ständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valets förrättande; och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll.

Valets utgång kungöres omedel- bart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets upp- läsning är valförrättningen avslutad.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i kommunens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

De avgivna valsedlarna skola av Konungens befallningshavande inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

(Utskottets förslag:)

De avgivna valsedlarna skola av Konungens befallningshavande inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

§ 30.

För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper.

Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen). Valsedlar med partibeteckning ordnas så, att sedlar med samma beteckning bilda en grupp (partigrupp).

Inom varje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet.

Härvid iakttagas i fråga om den fria gruppen:

1:o Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel med hela det röstvärde, som finnes å sedeln antecknat. Det namn, som fått högsta rösttalet, bliver det första i ordningen.

2:o Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel med hela sitt röstvärde, där icke något av de namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller med hälften av sitt röstvärde, där ett av dessa namn erhållit rum i ordningen; med en tredjedel av röstvärdet, där två av dessa namn uppförts i ordningen; med en fjärdedel, där tre av dessa namn uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

I fråga om partigrupp iakttages:

1:o Upptaga valsedlar, vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än hälften av alla till gruppen hörande valsedlars hela sammanlagda röstvärde (gruppens rösttal), samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än två tredjedelar av

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan genom sammanräkningar enligt nyss angivna grunder bestämmas, skall vad här ovan är i fråga om den fria gruppen stadgat äga motsvarande tillämpning.

§ 31.

De platser, som äro att besätta, fördelas mellan de olika grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt § 30 företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icks fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller partigrupp och den fria gruppen), skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvara antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställs ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkningen ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänst-

(Utskottets förslag:)

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställs ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkningen ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänst-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

göringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Konungens befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i kommunens kyrka, samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Mom. 4. Finnes i fall, som i mom 3 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 33.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till

(Utskottets förslag:)

göringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Konungens befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Mom. 4. Finnes i fall, som i mom. 3 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 33.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Konungen ställde besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i *tidning* inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring må över besvären till Konungens befallningshavande avlämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

§ 34.

Kommunalfullmäktige välja årligen bland sig en ordförande och en vice ordförande. *Ej må den valde uppdraget sig avsäga, om han icke under nästföregående fyra år detsamma innehåft.*

§ 35.

Följande ärenden må — — — (nuvarande § 33) — — — leda möter i kommunalnämnden.

(Utskottets förslag:)

Konungen ställde besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i *en eller flera tidningar* inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånigförklaring må över besvären till Konungens befallningshavande avlämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

§ 34.

Kommunalfullmäktige välja årligen bland sig en ordförande och en vice ordförande.

§ 35.

Följande ärenden må — — — (nuvarande § 33) — — — utan skola alltid i kommunalstämma *eller i det fall, som i § 29 omförmäles, å distriktsstämma* handläggas:

a) fråga om — — — — (nuvarande § 33) — — — i kommunalnämnden;

f) *beslut, varom i §§ 16 och 17 sägs.*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 36.

Mom. 1. Kungörelse om sammanträde utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst åtta dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling *eller finnes eljest inom kommunen annan kyrka än huvudkyrkan* och hålles därstädes gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl i sådan kyrka. Är sammanträde utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrivet, må sammanträde kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då det pålyses; dock må vid sålunda utlyst sammanträde beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Besluta fullmäktige, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör ock genom

(Utskottets förslag:)

§ 36.

Mom. 1. Kungörelse om sammanträde utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst åtta dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling och hålles *i dess kyrka* gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl *därstädes*. Är sammanträde utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrivet, må sammanträde kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då det pålyses; dock må vid sålunda utlyst sammanträde beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Besluta fullmäktige, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör ock, *såvitt möj-*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

ordförandens försorg, såvitt möjligt är, senast fyra dagar förut delgivas en var fullmäktig eller ock med posten till honom översändas.

Mom. 2. Kommunalfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är till följd av stadgandena i § 17 samt mom. 4 här nedan tillstädesvarande fullmäktig hindrad — — (nuvarande § 32) — — — inställas eller upplösas.

Mom. 3. Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändock att de icke äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och i överläggningarna, men ej i besluten, delta.

Mom. 4. Vid omröstning äger — — — (nuvarande § 34) — — — kommunalstämman stadgat är.

(Utskottets förslag:)

ligt är, genom ordförandens försorg senast fyra dagar förut delgivas en var fullmäktig eller med posten till honom översändas.

Mom. 2. Kommunalfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är till följd av stadgandena i § 17 samt mom. 4 här nedan tillstädesvarande fullmäktig hindrad — — (nuvarande § 32) — — — inställas eller upplösas.

Mom. 3. Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändock att de icke äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och i överläggningarna, men ej i besluten, delta.

Mom. 4. Kommunalfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock kunna fullmäktige för någon särskild fråga besluta, att överläggningen skall inom lyckta dörrar hållas.

Vid omröstning äger — — — (nuvarande § 34) — — — kommunalstämman stadgat är.

§ 42.

I avseende på — — — tjänstgöringstid och avgång, gäller vad i § 28 mom. 2 är stadgat i avseende å kommunalfullmäktige.

Suppleanterna omväljas till hela antalet vartannat år.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 43.

Kyrkoherden eller den, hans ställe företräder, är berättigad att i sådana ärenden, som angå fattigvård, barnavård eller åtgärder för sedlighet, deltaga i kommunalnämndens överläggningar och beslut.

§ 51.

Vid kommunalnämndens sammanträden förer ordföranden protokoll eller är för dess ordentliga förande ansvarig. Han ombesörjer skriftväxlingen, emottager alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar, ansvarar för räkenskapernas ordentliga förande, vårdar nämndens handlingar och håller över dem register.

De biträden, som vid utförande av dessa göromål kunna befinnas nödiga, må ordföranden antaga och entlediga.

Ordföranden äger tillgodonjuta ej mindre gottgörelse, som av kommunalstämman anslås, för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskapshjälp, än även arvode, därest kommunalstämman anser sådant böra till honom utgå. Vid bedömande av frågan, huruvida och till vilket belopp arvode skäligen må utgå, bör hänsyn tagas såväl till de ordföranden på grund av kommunens folkmängd eller utsträckning eller andra kommunens förhållanden åvilande göromål som till kommunens ekonomiska ställning.

§ 51.

Vid kommunalnämndens sammanträden förer ordföranden protokoll eller är för dess ordentliga förande ansvarig. Han ombesörjer skriftväxlingen, emottager alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar, ansvarar för räkenskapernas ordentliga förande, vårdar nämndens handlingar och håller över dem register.

De biträden, som vid utförande av dessa göromål kunna befinnas nödiga, må ordföranden antaga och entlediga.

Ordföranden äger tillgodonjuta ej mindre gottgörelse, som av kommunalstämman anslås, för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskapshjälp, än även, därest kommunalstämman i betraktande av kommunens folkmängd och utsträckning, göromålens mängd och beskaffenhet samt kommunens ekonomiska bärkraft anser, att jämväl ersättning för det med uppdraget förenade besvär må till honom utgå, arvode till belopp, som stämman med hänsyn till nämnda omständigheter finner skäligt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 64.

Debiterings- och uppbördslängden — — — grund påförda kommunalutskylder. *Äro i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller landstingsmannaval, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt och skall i sådant fall upprättas sammandrag över de särskilda delarnas slutsummor.*

Till bestyrkande av — — — restantier och avkortningar.

(Utskottets förslag:)

§ 64.

Debiterings- och uppbördslängden — — — grund påförda kommunalutskylder. *Till bestyrkande av — — — restantier och avkortningar.*

Äro i kommun flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige eller landstingsmän, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt, och skall i sådant fall upprättas sammandrag över de särskilda delarnas slutsummor.

§ 65.

Såväl debiterings- och uppbördslängden — — — funnit fog.

Överföres i röstlängd medlem av kommunen på anmälan, som i § 29 mom. 3 sägs, till annat valdistrikt än det, inom vilket han vid röstlängdens upprättande förts, skall motsvarande ändring ske i debiterings- och uppbördslängden.

Nämnda stämman skall — — — december månad sammanträda.

§ 74.

Konungens befallningshavandes godkännande erfordras i fråga om förändring av kommunala områden, på sätt i §§ 2 och 3 sägs, samt för att giva gällande kraft åt beslut, vilka

a) röra kommunens indelning i valkretsar för val av kommunalfullmäktige;

§ 74.

Konungens befallningshavandes godkännande erfordras i fråga om förändring av kommunala områden, på sätt i §§ 2 och 3 sägs, samt för att giva gällande kraft åt beslut, vilka

a) röra kommunens indelning i valkretsar för val av kommunalfullmäktige;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

b) äro ämnade att såsom kommunalstadgar tillämpas, till befrämjande av sedlighet, hälsovård, vård om brandväsendet samt ordning och säkerhet inom kommunen;

c) röra *gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande, som i § 51 omförmäles*; eller

d) avse påläggande av avgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år.

Beslut, som sålunda — — — — —
fastställelse föra klagan.

(Utskottets förslag:)

b) äro ämnade att såsom kommunalstadgar tillämpas, till befrämjande av sedlighet, hälsovård, vård om brandväsendet samt ordning och säkerhet inom kommunen;

c) röra *i § 51 omförmäلت tilldelande av gottgörelse eller arvode åt kommunalnämndens ordförande eller förhöjning därav*; eller

d) avse påläggande av avgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år.

Beslut, som sålunda — — — — —
fastställelse föra klagan.

§ 77.

I Konungens befallningshavandes utslag må, där icke för vissa frågor annan ordning uttryckligen stadgad är, ändring sökas hos Kungl. Maj:t senast före klockan tolv å trettionde dagen efter delfäendet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913. Kommunalfullmäktig, som är tillsatt med tillämpning av de före nämnda dag gällande stadganden, äger ej med sitt fullmäktigskap fortfara längre än till utgången av år 1913. Vid val av kommunalfullmäktige nämnda år skall tillämpas vad i § 28 mom. 2 tredje stycket stadgas. De i § 77 givna bestämmelser skola ej äga tillämpning å utslag, som före den 1 juli 1913 meddelats.

b) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 9.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — —
oguldna stadsutskylder, är med den i § 10 stadgade inskränkning, berättigad att — — — — — stadens medlemmar förbehållna.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 10.

För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att vid allmän rådstuga för boet talan föra.

För näring eller — — — — — må ej röstas.

§ 11.

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för — — — — — än fyratio röster.

Mom. 2. Vid beslut i fråga, som i § 15 avses, äger en var röstberättigad lika röst.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 15.

Kallelse till allmän rådstuga skall av magistraten utfärdas samt kungöras minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Kallelsen bör ock, om möjligt minst åtta dagar före sammanträdet, införas i en eller flera *tidningar*, som i *staden utkomma*, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa kallelsen till de flestas kännedom. I december månad avgöres för nästföljande kalenderår å allmän rådstuga eller i stad, där stadsfullmäktige *finnes*, av fullmäktige, i vilken eller vilka tidningar sådan kallelse skall införas. Förenar sig därvid minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall kallelse införas i denna tidning.

Kallelsen skall innehålla — —
— — — — sådan rådstuga fattas.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

(Utskottets förslag:)

§ 15.

Kallelse till allmän rådstuga skall av magistraten utfärdas samt kungöras minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Kallelsen bör ock, om möjligt minst åtta dagar före sammanträdet, införas i en eller flera *ortstidningar*, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa kallelsen till de flestas kännedom. I december månad avgöres för nästföljande kalenderår å allmän rådstuga, *på sätt i § 11 mom. 2 är stadgat*, eller i stad, där stadsfullmäktige *finnas*, av fullmäktige, i vilken eller vilka tidningar sådan kallelse skall införas. Förenar sig därvid minst en tredjedel av de närvarande om viss tidning, skall kallelse införas i denna tidning.

Kallelsen skall innehålla — —
— — — — sådan rådstuga fattas.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro

(Utskottets förslag:)

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan *väsentlig* olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro

(Kungl. Maj:ts förslag:)

å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valet får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrant angivas.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Därest staden är indelad i valkretsar, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Utskottets förslag:)

å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valet får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrant angivas.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Därest staden är indelad i valkretsar, skall, innan valkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. *Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas.* Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å allmän rådstuga beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppgiver sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de

(Utskottets förslag:)

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å allmän rådstuga beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppgiver sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de

(Kungl. Maj:ts förslag:)

fall, då valmannen uppgiver sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Här-efter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvaran-

(Utskottets förslag:)

fall, då valmannen uppgiver sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Här-efter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvaran-

(Kungl. Maj:ts förslag):

des sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit delta i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

(Utskottets förslag):

des sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit delta i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

§ 28.

Mom. 1. Hava vid valet — — — — de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före — — — först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit — — — inläggas under försegling.

Mom. 3. Finnes i fall, — — — — avgångne blivit vald.

§ 35.

Kallelse till sammanträde —
— — överläggning skola förekomma.

§ 35.

Kallelse till sammanträde —
— — överläggning skola förekomma.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Om tidning utgives i staden, bör åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål sådant uppskov, minst dagen förut tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, i nämnda tidning införas. Om flera tidningar i staden utkomma, bör tillkännagivandet införas i den eller dem, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas.

Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

§ 36.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, skall, där ej samtliga väljande äro ense, proportionellt valsätt användas.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

§ 56.

Ledamöterna — — — rådstugan.

Valen äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.

Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild stadga.

(Utskottets förslag:)

Åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål sådant uppskov, minst dagen förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i den eller de tidningar, där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas.

Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

§ 36.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, sker valet proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

§ 56.

Ledamöterna — — — rådstugan.

Inom stadsfullmäktige skall sådant val, där två eller flera personer skola utses, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väl-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

jande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

§ 66.

Sedan debiterings- och upp-
bördslängden blivit upprättad, låter
magistraten genom offentligt an-
slag och, om tidning utgives i staden,
i densamma eller, om flera tidningar
utkomma, i den eller dem, där, en-
ligt vad i § 15 sägs, kallelse till
allmän rådstuga skall införas, kun-
göra att längden — — — — —
taga kännedom.

§ 66.

Sedan debiterings- och upp-
bördslängden blivit upprättad, låter
magistraten genom offentligt an-
slag och i den eller de tidningar,
där, enligt vad i § 15 sägs, kallelse
till allmän rådstuga skall införas,
kungöra att längden — — — — —
taga kännedom.

§ 78.

I Konungens befallningshavandes utslag må, där icke för vissa frågor annan ordning uttryckligen stadgad är, ändring sökas hos Kungl. Maj:t senast före klockan tolv å trettionde dagen efter delfäendet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913; men skall ej äga tillämpning å utslag, som före den 1 juli 1913 meddelats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913; men skall ej äga tillämpning å utslag, som före samma dag meddelats.

c) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 6.

Mom. 1. Kallelse till valförrättningen — — — kungörelser vanligen intagas.

I kallelsen skall tiden för valförrättningen noggrant angivas.

Mom. 2. Valet av stadsfullmäktige — — — tur börja valet.

§ 7.

En var myndig, välfrejdad svensk undersåte — — — — oguldna stadsutskylder, är, med den i § 8 mom. 1 stadgade inskränkning, berättigad att i val av stadsfullmäktige deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer oskiftat dödsbo, däri myndig delägare finnes.

§ 8.

Mom. 1. För oskiftat dödsbo, däri allenast en myndig delägare finnes, utövas rösträtten av denne. Äro i boet flera myndiga delägare, må de utse ett ombud att vid valet för boet rösträtt utöva.

För näring eller — — — — må ej röstas.

Mom. 2. Röstägande är berättigad — — — vittnens underskrift bestyrkt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

(Utskottets förslag:)

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal stadsfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast val av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan *väsentlig* olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valförrättning får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadrat-

(Utskottets förslag:)

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Valförrättning får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadrat-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

centimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppgiver sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar

(Utskottets förslag:)

centimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. *Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas.* Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppgiver sig vilja utöva rösträtt.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar

(Kungl. Maj:ts förslag:)

rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, så vitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel

(Utskottets förslag:)

rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, att valsedeln, så vitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valsedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valsedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel

(Kungl. Maj:ts förslag:)

eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

(Utskottets förslag:)

eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valsedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valsedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

§ 14.

Mom. 1. Hava vid valet — — — — de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före — — — först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit — — — — inläggas under försegling.

Mom. 3. Finnes i fall, — — — — avgångne blivit vald.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 34.

Val av samtliga ledamöter i beredningsutskottet skola företagas å första sammanträdet i april månad de år, val av stadsfullmäktige ägt rum.

Vid val av ledamöter i utskottet utses suppleanter till lika antal.

§ 35.

Val till beredningsutskottet ävensom, därest stadsfullmäktige till särskilt utskott eller kommitté för beredning överlämna visst eller vissa ärenden, val till sådant utskott eller kommitté äro, där två eller flera personer skola utses, *proportionella, om ej samtliga väljande äro ense.*

Närmare bestämmelser om val-sättet meddelas i särskild stadga.

§ 35.

Val till beredningsutskottet ävensom, därest stadsfullmäktige till särskilt utskott eller kommitté för beredning överlämna visst eller vissa ärenden, val till sådant utskott eller kommitté *skall*, där två eller flera personer skola utses, *ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913; och äger ledamot i beredningsutskottet, som är vald med tillämpning av förut gällande stadganden, ej med samma uppdrag fortfara längre än till den 1 april 1915.

d) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59,
61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33,
38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862
skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 3.

För varje valkrets utses tillika suppleanter.

Konungens befälningshavande kungör i god tid före valen, i vilka
valkretsar val av landstingsmän och suppleanter skall förrättas samt
huru många landstingsmän därvid skola utses för varje valkrets.

§ 4.

Valen av landstingsmän och
suppleanter äro omedelbara och
ske med slutna sedlar.

Vid valen böra begagnas val-
sedlar av ofärgat, svenskt normal-
papper nr 4, med rektangulär form,
17 centimeter långa och 10 centi-
meter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut-
sättas partibeteckning (partinamn

§ 4.

Valen av landstingsmän och
suppleanter äro omedelbara och
ske med slutna sedlar.

Vid valen böra begagnas val-
sedlar av ofärgat, svenskt normal-
papper nr 4, med rektangulär form,
17 centimeter långa och 10 centi-
meter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut-
sättas partibeteckning (partinamn

(Kungl. Maj:ts förslag:)

eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra. De må utgöra högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet landstingsmän, avse själva landstingsmannavalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskiljts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse valet av landstingsmän.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

(Utskottets förslag:)

eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra. De må utgöra högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet landstingsmän, avse själva landstingsmannavalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse valet av landstingsmän.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan *väsentlig* olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal landstingsmän valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 5.

1. Rätt att deltaga i landstingsmannaval tillkommer inom den kommun, där han är mantalsskriven, en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

2. Val av landstingsmän för rättas kommunvis.

Är å landet kommun delad i två eller flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för landstingsmannaval. Kommun, som icke är delad på sätt ovan nämnts, bildar ett valdistrikt; dock att kommun, som till följd af samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må delas i två eller flera. Vill någon i kommunen boende och till deltagande i landstingsmannaval berättigad

(Utskottets förslag:)

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal landstingsmän valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 5.

1. Rätt att deltaga i landstingsmannaval tillkommer inom den kommun, där han är mantalsskriven, en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

2 a) Val av landstingsmän för rättas å landet kommunvis.

Är kommun delad i två eller flera valdistrikt för val av kommunalfullmäktige, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för landstingsmannaval. Kommun, som icke är delad på sätt ovan nämnts, bildar ett valdistrikt; dock att kommun, som till följd av samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må delas i två eller flera. Vill någon i kommunen boende och till deltagande i landstingsmannaval berättigad väcka

(Kungl. Maj:ts förslag:)

väcka förslg om sådan delning av kommunen, som här ovan sägs, eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göra framställning till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut rörande delning i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens befallningshavande kungjort. Över sådant beslut må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för överklagande av Konungens befallningshavandes utslag i mål, vilka bedömas efter förordningen om kommunalstyrelse på landet.

3. Valman äger sin rösträtt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Valman må ock sin rösträtt överlåta å annan vid förrättningen valberättigad; dock må ingen på grund av fullmakt utöva rösträtt för mer än en valman.

Fullmakten skall vara så upprättad som i förordningarna om kommunalstyrelse föreskrives.

4. Å landet förrättas landstingsmannaval i kommun, som utgör ett

(Utskottets förslag:)

förslag om sådan delning av kommunen, som här ovan sägs, eller om upphävande av eller ändring i redan skedd delning, göra framställning till Konungens befallningshavande. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtats från kommunalstämma. Delar av samma by eller hemman må ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut rörande delning i valdistrikt skall jämväl angivas tiden för beslutets ikraftträdande och varde beslutet av Konungens befallningshavande kungjort. Över sådant beslut må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för överklagande av Konungens befallningshavandes utslag i mål, vilka bedömas efter förordningen om kommunalstyrelse på landet.

b) Valman äger sin rösträtt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Valman må ock sin rösträtt överlåta å annan vid förrättningen valberättigad; dock må ingen på grund av fullmakt utöva rösträtt för mer än en valman.

Fullmakten skall vara antingen skriven och underskriven av utställaren samt med dennes sigill försedd, eller ock av honom underskriven och med två vittens underskrift bestyrkt.

c) Landstingsmannaval förrättas i kommun, som utgör ett valdistrikt,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valet i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma. Höra delar av samma valdistrikt till olika valkretsar, väljer vardera delen för sin valkrets.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, och skall fortgå minst *två timmar* före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelse om stämman för landstingsmannaval skall tiden för valet noggrant angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall ordinarie kommunalstämma i december månad året innan val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som avser valdistriktet, röstlängd.

(Utskottets förslag:)

å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valet i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma. Höra delar av samma valdistrikt till olika valkretsar, väljer vardera delen för sin valkrets.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, och skall fortgå minst *en och en halv timme* före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelse om stämman för landstingsmannaval skall tiden för valet noggrant angivas.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall ordinarie kommunalstämma i december månad året innan val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Röstlängd är, om valet äger rum å kommunalstämma, kommunens allmänna röstlängd. Äger valet rum å distriktsstämma, är den del av kommunens allmänna röstlängd, som avser valdistriktet, röstlängd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning.

Om röstberäkning gälle, vare sig valet försiggår å kommunal- eller distriktsstämma, vad för kommunalstämma är stadgat, dock att begränsning med hänsyn till kommunens hela rösttotal ej skall vid röstberäkningen äga rum.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämans ordförande biträdes av två av densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Utskottets förslag:)

I fråga om röstlängdens granskning och anmärkning mot densamma skall, då valet försiggår å distriktsstämma, förfaras på sätt för kommunalstämma är stadgat och skola de, som må utöva rösträtt å stämman, äga framställa anmärkning mot längden ävensom besluta över sådan anmärkning.

Om röstberäkning gälle, vare sig valet försiggår å kommunal- eller distriktsstämma, vad för kommunalstämma är stadgat, dock att begränsning med hänsyn till kommunens hela rösttotal ej skall vid röstberäkningen äga rum.

d) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen, därvid stämans ordförande biträdes av två av densamma utsedda personer, skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet samt mitt på framsidan försedda med en utskärning av ungefär sex kvadratcentimeters storlek, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Innan valkuvert utlämnas skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. *Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas.* Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ordföranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstläng-

(Utskottets förslag:)

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutits, att valet skall ske efter upprop. Till valmannen utlämnas ett valkuvert för hans egen del samt ett kuvert för varje annan röstberättigad, för vilken han uppger sig vilja utöva rösträtt.

I stämmolokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl ordföranden som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det ordföranden att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet på sådant sätt, att valsedelns baksida helt täcker utskärningen, varvid iakttages, att om han tillika utövar rösträtt för annan, särskild valsedel och valkuvert användas för denne. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, för vilken valkuvert avlämnas, är i röstläng-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

den upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, att valedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt

(Utskottets förslag:)

den upptagen såsom röstberättigad, och att i de fall, då valmannen uppger sig vilja utöva rösträtt för annan, han är därtill behörig, ävensom tillsett, att kuvertet är behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, att valedeln, såvitt iakttagas kan, är av föreskriven beskaffenhet samt att valedeln på ovan angivet sätt täcker utskärningen, antecknar ordföranden å den i utskärningen synliga baksidan av valedeln tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran. Härefter nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, utöva rösträtt. Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken eller däri finnes inlagd valedel, vilken enligt vad iakttagas kan icke är av föreskriven beskaffenhet, eller däri valedel ej är på ovan angivet sätt inlagd, varde ej mottaget.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt

(Kungl. Maj:ts förslag:)

förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklara ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Valkuverten inläggas härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till domhavanden omslaget med valkuverten jämte valproto-

(Utskottets förslag:)

förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, ordföranden inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, eller, om valet skett efter upprop, vid uppropets slut äro tillstädes i stämmolokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklara ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Valkuverten inläggas härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till domhavanden omslaget med valkuverten jämte valproto-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

kollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Domhavanden skall vid offentlig, minst sex dagar förut i valkretsens kyrkor, och där så lämpligen kan ske, i *ortstidning* kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas, så snart omständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valens förrättande.

Vid förrättningen biträdades domhavanden av två, av Konungens befallningshavande därtill förordnade personer, som, jämte domhavanden, med sina namnunderskrifter bekräfta riktigheten av det vid förrättningen förda protokoll.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i valkretsens kyrkor samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

5. I stad förrättas valet inför magistraten.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelsen skall tiden för valet noggrannt angivas.

(Utskottets förslag:)

kollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

e) Domhavanden skall vid offentlig, minst sex dagar förut i valkretsens kyrkor, och, där så lämpligen kan ske, i *en eller flera ortstidningar* kungjord förrättning sammanräkna de avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas, så snart omständigheterna det medgiva, och senast inom fjorton dagar från valens förrättande.

Vid förrättningen biträdades domhavanden av två, av Konungens befallningshavande därtill förordnade personer, som, jämte domhavanden, med sina namnunderskrifter bekräfta riktigheten av det vid förrättningen förda protokoll.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

3. a) I stad förrättas valet inför magistraten.

Valet, som skall förrättas å Marie bebådelsedag, får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom staden, och skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelsen skall tiden för valet noggrannt angivas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Om kallelse till valförrättningen, om rösträtt och dess utövning, om röstberäkning samt om röstlängdens granskning och anmärkning mot längden gäller vad för allmän rådstuga är stadgat.

I övrigt skall med avseende å valets förrättande i tillämpliga delar gälla vad här ovan i mom. 4 är föreskrivet.

I stad, som bildar egen valkrets, skall magistraten sammanräkna rösterna. Där sammanräkningen ej äger rum omedelbart efter själva valet, skall vid valtillfället tid och ställe för sammanräkningen tillkännagivas.

För annan stadsvalkrets sammanräknas rösterna av magistraten i den folkrikaste staden; och skola till den myndighet de inom valkretsen i övrigt avlämnade, valkuverten jämte valprotokollet ofördröjligen insändas. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Sammanräkningen av rösterna skall påbörjas inom sju dagar från valens förrättande; och skall tid och ställe för sammanräkningen minst tre dagar därförut kungöras i *ortstidning*.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av protokoll över sammanräkningen. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Underrättelse om valets utgång skall uppläsas i valkretsens kyrkor

(Utskottets förslag:)

Om kallelse till valförrättningen, om röstberäkning samt om röstlängdens granskning och anmärkning mot längden gäller vad för allmän rådstuga är stadgat.

Om rösträttens utövning och överlåtande på annan ävensom angående valets förrättande gäller i tillämpliga delar vad i mom. 2 b), c) och d) är stadgat.

b) I stad, som bildar egen valkrets, skall magistraten sammanräkna rösterna. Där sammanräkningen ej äger rum omedelbart efter själva valet skall vid valtillfället tid och ställe för sammanräkningen tillkännagivas.

För annan stadsvalkrets sammanräknas rösterna av magistraten i den folkrikaste staden; och skola till den myndighet de inom valkretsen i övrigt avlämnade valkuverten jämte valprotokollet ofördröjligen insändas. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Sammanräkningen av rösterna skall påbörjas inom sju dagar från valens förrättande; och skall tid och ställe för sammanräkningen minst tre dagar därförut kungöras i *en eller flera ortstidningar*.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av protokoll över sammanräkningen. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

samt, där så lämpligen kan ske, införas i ortstidning.

6. Vid avfattande av protokoll över landstingsmannaval bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställles.

§ 8.

1. Sedan valet av — — — — landstingsmännen blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga landstingsmannens namn för själva landstingsmannavalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. *Den, som erhållit högsta rösttalet, eller där sammanräkningen avser grupp, vilken allenast fått sig tilldelad en plats, de två, som erhållit högsta rösttalen, äro valda till suppleanter.*

2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje landstingsman, bestämmas den ordning, i vilken suppleanter från den grupp, för vilken han valts, skola i hans ställe

4. Vid avfattande av protokoll över landstingsmannaval bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställles.

§ 8.

1. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, *att för landstingsman, vald för grupp, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom denna grupp, samt att för varje annan landstingsman företages en ny sammanräkning inom den grupp, för vilken han blivit vald.* Har — — — — landstingsmännen blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga landstingsmannens namn för själva landstingsmannavalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall *vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas* den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln. *Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.*

2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje landstingsman, bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna från den grupp, för vilken han valts, skola i hans ställe

(Kungl. Maj:ts förslag:)

inkallas. Härvid iakttages, att den eller de suppleanter, som utsetts genom den för landstingsmannen företagna sammanräkning, intaga plats framför annan suppleant; att suppleanter, som utsetts genom samma sammanräkning, intaga ordning inbördes efter sina rösttal, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 13.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i *tidning* inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring över besvären må avlämnas till Konungens befallningshavande, varjämte Konungens befallningshavande från domhavande eller magistrat, som verkställt röstsammanräkningen, inforrdar de avgivna valsedlarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom pro-

(Utskottets förslag:)

inkallas. Härvid iakttages, beträffande landstingsman, vald för grupp, som tilldelats endast en landstingsmannaplats, att företräde tillkommer den av suppleanterna, som blivit tidigare vald, samt beträffande annan landstingsman, att suppleant, som utsetts genom den för landstingsmannen företagna sammanräkning, intager plats framför annan suppleant, och att i övrigt företräde tillkommer suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 13.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra underdåniga besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till Konungens befallningshavande, som genom kungörelse, vilken i *en eller flera tidningar* inom orten införes, utsätter viss kort tid, inom vilken underdånig förklaring över besvären må avlämnas till Konungens befallningshavande, varjämte Konungens befallningshavande från domhavande eller magistrat, som verkställt röstsammanräkningen, inforrdar de avgivna valsedlarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvären jämte de förklaringar, som må hava in-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

tokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

Skiljes den valde från uppdraget, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

(Utskottets förslag:)

kommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och avgöras.

Ej må i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som varit i laga ordning vid valförrättningen företedda.

Skiljes den valde från uppdraget, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

§ 14.

Konungens befallningshavande låter sådan underrättelse, som i § 13 sägs, ävensom, därest den valde hos landstinget laga ursäkt visat, tillkännagivande därom i länskungörelserna införa samt inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklarats vara vald, till ordinarie landstingsman den suppleant, som enligt den vid valtillfället bestämda ordning bör i stället inträda.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, förordnar Konungens befallningshavande om ofördröjligt företagande av nytt val. Vid det nya valet gälle, med undantag av bestämmelsen om valdag, vad i §§ 4 och 5 här ovan är stadgat.

§ 20.

Kungörelse om urtima landsting skall utfärdas av Konungens befallningshavande och böra de ärenden, som därvid skola handläggas, i kungörelsen uppgivas. Kungörelsen skall minst fjorton dagar före den för mötet bestämda tid uppläsas i samtliga länets kyrkor, i vilka gudstjänst då hålles, ävensom av Ko-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 5 saml. 23 häft. (Nr 25.)

§ 20.

Kungörelse om urtima landsting skall utfärdas av Konungens befallningshavande och böra de ärenden, som därvid skola handläggas, i kungörelsen uppgivas. Kungörelsen skall minst fjorton dagar före den för mötet bestämda tid uppläsas i länets kyrkor, ävensom av Konungens befallningshavande i god

(Kungl. Maj:ts förslag:)

nungens befallningshavande i god tid avsändas för intagande jämväl tid avsändas för intagande jämväl minst fjorton dagar före mötet i tidning inom länet.

Landstingets ordförande skall om mötet särskilt underrättas.

(Utskottets förslag:)

tid avsändas för intagande jämväl minst fjorton dagar före mötet i *en eller flera tidningar* inom länet.

Landstingets ordförande skall om mötet särskilt underrättas.

§ 25.

Vid varje lagtima landstings första sammanträde företages upprop av samtliga valkretsarna i länet, därvid de utsedda ombuden skola sina fullmakter förete. Framställes anmärkning emot ombuds behörighet att i landstinget taga inträde, äga de landstingsmän, vilkas fullmakter godkända blivit, att, efter fulländat upprop, däröver besluta; och må över sådant beslut klagan ej föras.

§ 26.

Sedan granskning av fullmakterna på sätt § 25 föreskriver ägt rum, utser landstinget bland tingets ordinarie ledamöter en ordförande och en vice ordförande för tiden intill nästa lagtima sammankomst.

Utgår under nämnda tid ordförandens eller vice ordförandens uppdrag att vara landstingsman, upphör jämväl befattningen såsom ordförande eller vice ordförande.

§ 27.

Den landstingsman, som bevistat de flesta landstingen eller, där två eller flera landstingsmän deltagit i lika många landsting, den av dem, som är till levnadsåren äldst, förer ordet, till dess ordförande blivit vald. Inträffar under mötet samtidigt förfall för både ordförande och vice ordförande, utses under enahanda ordförandeskap en av landstingets ordinarie ledamöter att tjänstgöra såsom ordförande, till dess förfallet upphört.

Vid samtidigt förfall för både ordförande och vice ordförande under tid, då landstinget ej är samlat till möte, skall ovannämnde äldste ledamot tjänstgöra såsom ordförande, till dess förfallet upphört.

Därest under tiden mellan landstingets lagtima sammanträden ordföranden avgår eller hans befattning eljest upphör, skall vice ordföran-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

den tjänstgöra såsom ordförande intill nästa lagtima sammankomst. Skulle under samma tid jämväl vice ordföranden avgå eller hans befattning upphöra, skall bemälda äldste ledamot tjänstgöra såsom ordförande.

Konungens befallningshavande kallar äldste ledamot till tjänstgöring, varom ovan är stadgat.

§ 31.

Landstinget må å lagtima möte för tiden intill nästa lagtima sammankomst *bland tingets ordinarie ledamöter* utse *två eller flera personer att jämte ordföranden i tinget utgöra* ett förvaltningsutskott, som skall hava att med förvaltningen av landstingskassan taga den befattning samt att i övrigt handhava de åligganden, landstinget i särskild instruktion föreskriver.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnda utskott äro, där två eller flera personer skola utses, proportionella, *om ej samtliga väljande äro ense.*

Ordföranden i tinget förer jämväl ordet i förvaltningsutskottet. Utskottet utser inom sig vice ordförande.

§ 32.

Rättighet att vid landstinget väcka nya frågor eller förslag tillkommer Konungens befallningshavande samt varje medlem av landstinget.

Nytt förslag bör, för att kunna komma under behandling *vid lands-*

§ 31.

Landstinget må å lagtima möte för tiden intill nästa lagtima sammankomst utse ett förvaltningsutskott, som skall hava att med förvaltningen av landstingskassan taga den befattning samt att i övrigt handhava de åligganden, landstinget i särskild instruktion föreskriver.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnda utskott *sker*, där två eller flera personer skola utses, *proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1.*

Utskottet utser inom sig *ordförande och vice ordförande.*

§ 32.

Rättighet att vid landstinget väcka nya frågor eller förslag tillkommer Konungens befallningshavande samt varje medlem av landstinget.

Nytt förslag bör, för att kunna komma under behandling, innefatta

(Kungl. Maj:ts förslag:)

tingets lagtima möte, innefatta ett ämne inom landstingets befogenhet, vara skriftligen uppsatt och senast tjugu dagar före landstingets början avlämnat till sekreteraren, vilken det åligger ej mindre att över de avgivna förslagen upprätta en lista än även att låta på landstingskassans bekostnad trycka nämnda förslag och lista samt, såvitt ske kan, minst åtta dagar före landstingets början till varje medlem av tinget översända ett exemplar av dessa handlingar.

Till urtima landsting bör nytt förslag, skriftligen uppsatt, minst en vecka före landstingets början avlämnas till sekreteraren, som har att där- om underrätta ordföranden.

Vad nu är stadgat angående tiden för förslags avlämnande utgör icke hinder för landstinget att, då synnerligen viktiga skäl därtill föranleda, genom särskilt beslut medgiva upptagande till behandling av ny fråga, som blivit väckt senare, dock före landstingets början.

Ej må annan ny fråga än den, som blivit på *ovan angivet* sätt väckt, kunna komma under landstingets överläggning, såvida frågan icke blivit av Kungl. Maj:t till landstinget hänskjuten eller härleder sig från och står i sammanhang med ett förut i behörig ordning väckt förslag.

(Utskottets förslag:)

ett ämne inom landstingets befogenhet, vara skriftligen uppsatt och senast tjugu dagar före landstingets början avlämnat till sekreteraren, vilken det åligger, att inom åtta dagar därefter över de avgivna förslagen upprätta en lista och den till ordföranden överlämna.

Sekreteraren åligger jämväl att låta på landstingskassans bekostnad trycka nämnda förslag och lista samt, såvitt ske kan, minst åtta dagar före landstingets början till varje medlem av tinget översända ett exemplar av dessa handlingar.

Vad nu är stadgat angående tiden för förslags avlämnande utgör icke hinder för landstinget att, då synnerligen viktiga skäl därtill föranleda, genom särskilt beslut medgiva upptagande till behandling av ny fråga, som blivit väckt senare, dock före landstingets början.

Till det landsting, som efter utfärdandet av denna förordning först skall hållas, insändas förslagen till landstingets ordförande.

Ej må annan ny fråga än den, som blivit på *nu föreskrivet* sätt väckt, kunna komma under landstingets överläggning, såvida frågan icke blivit av Kungl. Maj:t till landstinget hänskjuten eller härleder sig från och står i sammanhang med ett förut i behörig ordning väckt förslag.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 33.

1. Landstingets förhandlingar skola — — — (nuvarande § 31)
— — — lyckta dörrar hållas.
2. På föredragningslistan, som — — — (nuvarande § 33) — —
reglemente sin arbetsordning.

§ 38.

Där ett eller flera ärenden äro av den beskaffenhet, att de fordra en föregående beredning, må de överlämnas till särskilt för sådan beredning utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, skall, *där ej samtliga väljande äro ense, proportionellt valsätt användas.*

§ 39.

1. För varje fråga — — —
— — — delade, bestämma beslutet.

Val skola, *där ej samtliga väljande äro ense, verkställas* med slutna sedlar. Mellan dem, som erhållit lika rösttal, skilje lotten.

2. I fråga om val, som, enligt vad i §§ 31 och 38 stadgas, äro proportionella, meddelas närmare bestämmelser om valsättet i särskild stadga.

§ 40.

1. För att såsom — — —
— — beslutet sig förenat:

§ 38.

Där ett eller flera ärenden äro av den beskaffenhet, att de fordra en föregående beredning, må de *för sådan beredning* överlämnas till särskilt utsedda personer.

Skola två eller flera personer för dylik beredning utses, *sker valet proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1.*

§ 39.

- För varje fråga — — —
— — — delade, bestämma beslutet.

Val *skall, där så äskas, förrättas* med slutna sedlar. Mellan dem, som erhållit lika rösttal, skilje lotten.

§ 40.

1. För att såsom — — —
— — beslutet sig förenat:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

- a) beslut, att domsaga — —
— — § 2 mom. 3 är stadgat;
b) underkännande av någons
behörighet att såsom ledamot i
landstinget taga inträde eller med-
givande, varom i § 32 *fjärde stycket*
sägs;
c) påläggande av agifter — —
— — av väckta frågor.
2. Beslut om beviljande — —
— — upplåning därav ske.

(Utskottets förslag:)

- a) beslut, att domsaga — —
— — § 2 mom. 3 är stadgat;
b) underkännande av någons
behörighet att såsom ledamot i
landstinget taga inträde eller med-
givande, varom i § 32 sägs;
c) påläggande av avgifter — —
— — av väckta frågor.
2. Beslut om beviljande — —
— — upplåning därav ske.

§ 59.

Konungens befallningshavandes godkännande — — — — —
landstingets avgörande, nämligen:

- a) fråga om behörighet att taga säte och stämma i landstinget
eller om medgivande, varom i § 32 sägs;
b) tillämpning av de — — — stadgade bötesbestämmelser;
c) arbetsordning för landstinget och ordningsregler till efterrättelse
vid landstingets sammankomster ävensom instruktion för landstingets
förvaltningsutskott;
d) till- och avsättning — — — — — för deras tjänstgöring;
e) underdåniga framställningar till Kungl. Maj:t; och
f) beslut om sådan — — — — — fattade, fastställda beslut.

§ 61.

Innan landstinget åtskiljes — — — — — och leda-
möter underskrivet.

Dessa handlingar böra på landstingskassans bekostnad skyndsam-
ligen tryckas och till länets kommuner, med ett exemplar till en var
av dem, utdelas, nämnda sammandrag i så god tid, att detsamma må
kunna inom trettio dagar efter landstingets avslutande genom ord-
förändens i kommunalstämman försorg anslås i sockenstugan eller å
ställe, som eljest för kommunalstämmans hållande är bestämt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 62.

Besvär emot landstingets beslut må icke äga rum, såvida den klagande ej tilltror sig kunna visa, att hans enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt eller att detsamma strider emot de i denna förordning stadgade grunder; och må han i ty fall inom sextio dagar från den dag, landstinget avslutats, till Konungens befallningshavande ingiva sina till Kungl. Maj:t ställda underdåniga besvär.

Konungens befallningshavande skall efter landstingets avslutande ofördröjligen i länskungörelserna ävensom i *tidning* inom länet införa tillkännagivande ej mindre om dagen för landstingets avslutande än även underrättelse om den tid, inom vilken de till Kungl. Maj:t ställda besvären böra till Konungens befallningshavande ingivas ävensom därom, att landstingets beslut kommer att, på sätt i § 61 sägs, inom kommunerna anslås.

Vinnes ändring i — — — —
— — — — — må ej klagas.

§ 62.

Besvär emot landstingets beslut må icke äga rum, såvida den klagande ej tilltror sig kunna visa, att hans enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt eller att detsamma strider emot de i denna förordning stadgade grunder; och må han i ty fall inom sextio dagar från den dag, landstinget avslutats, till Konungens befallningshavande ingiva sina till Kungl. Maj:t ställda underdåniga besvär.

Konungens befallningshavande skall efter landstingets avslutande ofördröjligen i länskungörelserna ävensom i *en eller flera tidningar* inom länet införa tillkännagivande ej mindre om dagen för landstingets avslutande än även underrättelse om den tid, inom vilken de till Kungl. Maj:t ställda besvären böra till Konungens befallningshavande ingivas ävensom därom, att landstingets beslut kommer att, på sätt i § 61 sägs, inom kommunerna anslås.

Vinnes ändring i — — — —
— — — — — må ej klagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1913.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

e) Förslag
till
Stadga

om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige samt å allmän rådstuga.

1 §.

Då inom landsting eller stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga val äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas, vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet.

2 §.

Val skall förrättas med valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av de väljande eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal

e) Förslag
till
Stadga

om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige.

1 §.

Då inom landsting eller stadsfullmäktige val äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas, vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet.

2 §.

Val skall förrättas med valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av de väljande eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer, valet

(Kungl. Maj:ts förslag:)

personer, valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.

3 §.

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som *för utseendet av stadgat antal ledamöter är nödig*, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje

(Utskottets förslag:)

avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.

3 §.

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som *erfordras för utseende av det antal personer, valet avser*, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje

(Kungl. Maj:ts förslag:)

sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under 1:o) angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

(Utskottets förslag:)

sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under 1:○) angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

4 §.

1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, varde den från vidare jämförelse utesluten.

2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

5 §.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

6 §.

Vid val av suppleanter skall vad här ovan är i fråga om val av ledamöter stadgat äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Om den ordning, vari suppleanter böra inkallas till tjänstgöring i stället för ledamot, gälla följande regler:

1:o) Suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för vilken ledamoten blivit vald, har företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

2:o) Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt 3 § bestämda ordning inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Denna stadga träder i kraft den 1 juli 1913.

2:o) att Riksdagen, med anledning av herr G. Magnussons m. fl. motion, nr 156, i Första kammaren samt herr Hages m. fl. motion, nr 354, i Andra kammaren, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i gällande kommunalförfattningar, genom vilka den tid, under vilken obetalda kommunalutskylder medföra förlust av kommunal rösträtt, begränsas enligt i huvudsak samma grunder, som äro bestämda i fråga om den politiska rösträtten.

3:o) att a) herr K. J. Ekmans motion, nr 139, i Första kammaren,
b) herr Bäckströms motion, nr 143, i Första kammaren,
c) herr G. Magnussons och J. E. Berglunds motion, nr 156, i Första kammaren,
d) herr Meurlings motion, nr 157, i Första kammaren,
e) herr von Mentzers m. fl. motion, nr 158, i Första kammaren,
f) herr von Mentzers m. fl. motion, nr 159, i Första kammaren,
g) herr Hults motion, nr 160, i Första kammaren,
h) herr Carlsons i Herrljunga motion, nr 300, i Andra kammaren,
i) herr I. Säfstrands motion, nr 324, i Andra kammaren,
j) herr J. E. Berglunds m. fl. motion, nr 335, i Andra kammaren,
k) herr Räfs motion, nr 353, i Andra kammaren,
l) herr Hages m. fl. motion, nr 354, i Andra kammaren,

m) herr Meurlings motion, nr 33, i Första kammaren

må i de delar, i vilka de ej genom utskottets ovan under punkterna 1:o) och 2:o) gjorda hemställan kunna anses besvarade, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1913.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservationer:

dels vid punkt 1:o) av utskottets hemställan:

A) Förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse på landet:

Vid §§ 8, 9 och 10 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att Kungl. Maj:ts proposition och de i ämnet väckta motionerna i vad de avse dessa paragrafer icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 11 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att vad med avseende å denna paragraf föreslagits icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 16 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, i händelse av hans förhinder, av vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses minst fjorton dagar därförut i kyrkan. Hör till kommun jämväl annex- eller kapellförsamling och hålles i dess kyrka gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl därstädes. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrivet, må kommunalstämma kunna hållas efter kortare kallelsetid och även samma dag, då den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämma beslut ej fattas om utgift eller erläggande av bidrag därtill.

Beslutar kommunalstämma, att kungörelsen jämväl bör anslås å viss plats inom kommunen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma ej blivit anslagen eller i tidning införd, eller att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst hålles i annex- eller kapellförsamlings kyrka, icke blivit berörda dag därstädes uppläst, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.

Vid § 17: a) av herrar *Bellinder, von Geijer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att den i andra stycket av paragrafen förekommande punkten: »Vid omröstning — — — § 11 mom. 3 sägs» må ur paragrafen utgå:

b) av herrar *Clason, K. J. Ekman, von Mentzer* och *Räf*, som yrkat,

att andra stycket av paragrafen, såsom densamma lyder enligt utskottets förslag, må ur paragrafen utgå;

c) av herr *von Mentzer*, med instämmande av herrar *Clason, K. J. Ekman* och *Räf*, vilka föreslagit,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande möjligheten och lämpligheten av de ordinarie kommunalstämmornas utsättande till arbetsfria vardagar samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill en dylik utredning må kunna giva anledning.

Vid § 29 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att mom. 4 och 5 bort hava följande lydelse:

Mom. 4. Valet sker — — — (lika med utskottets förslag) — — — själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer väsentlig olikhet med det föreskrivna;

vilkens form — — — (lika med utskottets förslag) — — — ändock giltig.

Mom. 5. a) Val av kommunalfullmäktige — — — — (lika med utskottets förslag) — — — — är stadgat.

b) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen skall genom ordförandens försorg tillräckligt antal blanketter till valsedlar tillhandahållas valmännen.

Valsedlarna mottagas av ordföranden, vilken därvid biträdes av två av stämman utsedda personer. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom. Valmännen äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å förut hållen kommunalstämma beslutats, att valet skall ske efter upprop. Å varje valsedel antecknar ordföranden tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran.

Då uppehåll i valförrättningen — — — — (lika med utskottets förslag) — — — — röstningen avslutad.

Valsedlarna inläggas omedelbart därefter i hållbart omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i det över förrättningen förda protokollet avtryckas.

Vid avfattandet av valprotokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande omslaget med valsedlarna jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

c) Konungens befallningshavande skall — — — (lika med utskottets förslag) — — — valet gäller.

Vid § 32 av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid § 43 av herrar *Wavrinsky*, *Larsson* i Västerås, *Waldén*, *Bogren*, *Vallin* och *Säfststrand*, vilka med anledning av motionerna I: 156 av herrar *Magnusson* och *Berglund* resp. II: 354 av herr *Hage* m. fl. ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Kyrkoherden eller den, hans ställe företräder, är berättigad att i sådana ärenden, som angå fattigvård, barnavård eller åtgärder för sedlighet, delta i kommunalnämndens överläggningar.

Vid förslaget *rubrik* och *ingress* av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att ur rubrik och ingress måtte uteslutas §§ 8—11.

B) Förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Vid §§ 9 och 10 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att Kungl. Maj:ts proposition och de i ämnet väckta motionerna i vad de avse dessa paragrafer icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 11 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att vad med avsende å denna paragraf föreslagits icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 15 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Kallelse till allmän rådstuga skall av magistraten utfärdas samt kungöras minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Kallelsen bör ock, där så ske kan, införas i en eller flera tidningar, som i staden utkomma.

Kallelsen skall innehålla — — — sådan rådstuga fattas.

Vid § 24 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse; .

Mom. 1. Valet sker — — (lika med utskottets förslag) — — själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer väsentlig olikhet med det föreskrivna;

vilkens form — — — (lika med utskottets förslag — — ändock giltig.

Mom. 2. Valet får ej — — — (lika med utskottets förslag) — — inom vallokalen.

Vid förrättningen skall genom ordförandens försorg tillräckligt antal blanketter till valsedlar tillhandahållas valmännen.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom. Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, därest icke å allmän rådstuga beslutats, att valet skall ske efter upprop. Å varje valsedel antecknar ordföranden tydligt röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran.

Då uppehåll i valförrättningen — — (lika med utskottets förslag — — röstningen avslutad.

Vid § 28 av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid § 35 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Kallelse till sammanträde skall av ordförande skriftligen utfärdas och senast dagen förut en var fullmäktig delgivas. Kallelsen bör ock, där så ske kan, införas i en eller flera tidningar, som i staden utkomma. Kallelsen bör, såvitt möjligt är, upptaga de ärenden, som till överläggning skola förekomma.

Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

Vid § 36 av herrar *Wavrinsky, Larsson* i Västerås, *Waldén, Bogren, Vallin* och *Säfstrand*, vilka med anledning av motionerna I : 156 av herrar *Magnusson* och *Berglund* resp. II : 354 av herr *Hage* m. fl. samt

II: 324 av herr Säfstrand ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Vid stadsfullmäktiges sammanträde — — — beredningen utsedde personer.

Val av dylik beredning ävensom till de styrelser, revisorer och nämnder, stadsfullmäktige äga utse, skall, där två eller flera personer skola väljas, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, där-est sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

Vid § 66 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt om följande lydelse av ifrågavarande paragraf:

Sedan debiterings- och uppbördslängden blivit upprättad, låter magistraten genom offentligt anslag och, där så ske kan, i en eller flera tidningar, som i staden utkomma, kungöra att längden — — — — taga kännedom.

Vid förslaget *rubrik* och *ingress* av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att ur *rubrik* och *ingress* måtte uteslutas §§ 9—11.

C) Förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Vid §§ 7 och 8 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt:

att Kungl. Maj:ts proposition och de i ämnet väckta motionerna i vad de avse dessa paragrafer icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 10 av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, vilka föreslagit följande ändrade lydelse av ifrågavarande paragraf:

Mom. 1. Valet sker — — (lika med utskottets förslag) — — själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer väsentlig olikhet med det föreskrivna;

vilkens form — — (lika med utskottets förslag) — — ändock giltig.

Mom. 2. Valförrättning får ej — — — (lika med utskottets förslag) — — — inom vallokalen.

Vid förrättningen skall genom ordförandens försorg tillräckligt antal blanketter till valsedlar tillhandahållas valmännen.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom. Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Å varje valsedel antecknar ordföranden tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran.

Då uppehåll i valförrättningen — — — — (lika med utskottets förslag) — — — röstningen avslutad.

Vid § 14 av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid § 35 av herrar *Wavrinsky*, *Larsson* i Västerås, *Waldén*, *Bogren*, *Vallin* och *Säfstrand*, vilka med anledning av motionerna I:156 av herrar *Magnusson* och *Berglund* resp. II:354 av herr *Hage* m. fl. samt II:324 av herr *Säfstrand* ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Val till beredningsutskottet liksom till övriga av stadsfullmäktige utsedda nämnder och styrelser ävensom, därest stadsfullmäktige till särskilt utskott eller kommitté för beredning överlämna visst eller vissa ärenden, val till sådant utskott eller kommitté samt val av revisorer skall, där två eller flera personer skola utses, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

Vid förslaget rubrik och ingress av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att ur rubrik och ingress måtte uteslutas §§ 7 och 8.

D) Förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om landsting.

Vid § 3 av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid § 4 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt om följande lydelse av ifrågavarande paragraf:

Valen — — — (lika med utskottets förslag) — — — av landstingsmän.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer väsentlig olikhet med det föreskrivna:

vilkens form — — — (lika med utskottets förslag) — — — ändock giltig.

Vid § 4 fjärde stycket av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid § 5 a) av herrar *Clason*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Bahr* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att ifrågavarande paragraf bort givas följande lydelse:

1. Rätt att deltaga i landstingsmannaval tillkommer en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

2. a) Val av landstingsmän — — — (lika med utskottets förslag) — — — om kommunalstyrelse på landet.

b) Valet förrättas i kommun, som utgör ett valdistrikt, å kommunalstämma. Äro i kommun flera valdistrikt, förrättas valet i de särskilda valdistrikten å distriktsstämma. Höra delar av samma valdistrikt till olika valkretsar, väljer vardera delen för sin valkrets.

Äro i kommun flera valdistrikt, skall ordinarie kommunalstämma i december månad året innan val skall äga rum för varje valdistrikt bland de valberättigade inom distriktet utse någon att såsom ordförande vid distriktsstämma leda valet ävensom suppleant för honom. Till distriktsstämma utfärdas kallelse av ordföranden för stämman i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Om rösträtt, dess utövning och överlåtande på annan, om röstberäkning samt om röstlängden, dess granskning och anmärkning mot längden gäller vad för kommunalstämma och för distriktsstämma i fråga om val av kommunalfullmäktige är stadgat, dock att begränsning med hänsyn till kommunens hela rösttal ej skall vid röstberäkningen äga rum.

c) Valet skall förrättas å Marie bebådelsedag eller, om ordinarie kommunalstämma i december månad så beslutar, å annan dag under senare hälften av mars månad.

Valet får ej äga rum under tider, då allmän gudstjänst hålles inom kommunen, och skall fortgå minst en och en halv timme före klockan tre eftermiddagen samt minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. I kungörelse om stämma för landstingsmannaval skall tiden för valet noggrannt angivas.

d) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom stämmolokalen.

Vid förrättningen skall genom ordförandens försorg tillräckligt antal blanketter till valsedlar tillhandahållas valmännen.

Valsedlarna mottagas av ordföranden, vilken därvid biträdes av två av stämman utsedda personer. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom. Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, där est icke å förut hållen kommunalstämma beslutats, att valet skall ske efter upprop. Å varje valsedel antecknar ordföranden tydligt det röstvärde, som tillkommer densamma, samt drager ett lätt synbart streck å valsedeln under hela den sålunda antecknade röstsiffran.

Då uppehåll i valförrättningen — — — (lika med utskottets förslag) — — — röstningen avslutad.

Valsedlarna inläggas omedelbart därefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i det över förrättningen förda protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insänder därefter ofördröjligen till domhavanden omslaget med valsedlarna jämte valprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

e) Domhavanden skall — — — (lika med utskottets förslag) — — — valförrättningen avslutad.

3. a) I stad förrättas valet inför magistraten.

Valet, som skall förrättas i senare hälften av mars månad, får ej äga rum — — (lika med utskottets förslag) — — noggrannt angivas.

Om kallelse till valförrättningen, om rösträtt, dess utövning och överlåtande på annan, om röstberäkning samt om röstlängdens granskning och anmärkning mot längden gäller vad för allmän rådstuga är stadgat.

I övrigt skall med avseende å valets förrättande i tillämpliga delar gälla vad här ovan i mom. 2 är föreskrivet.

b) I stad, som bildar egen valkrets, — — — (lika med utskottets förslag) — — — tillkännagivas.

För annan stadsvalkrets sammanräknas rösterna av magistraten i den folkrikaste staden; och skola till den myndighet de inom valkretsen i övrigt avgivna valsedlarna i hållfast, förseglat omslag jämte valprotokollet ofördröjligen insändas. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Sammanräkningen — — (lika med utskottets förslag) — — valförrättningen avslutad.

4. Vid affattande — — — (lika med utskottets förslag) — — — fastställes.

b) av herrar *von Mentzer* och *Räf*, som ansett, att i mom. 2 c) första stycket och i mom. 3 a) andra stycket efter orden »mars månad» bort tilläggas orden »dock ej å söndag», men som i övrigt instämt uti den av herrar *Clason* m. fl. vid denna paragraf avgivna reservationen.

c) av herrar *Bellinder* och *Magnusson* i Tumhult, som ansett, att i mom. 2 e) näst sista stycket: »Vid förrättningen biträdades domhavanden — — förda protokoll» bort ur paragrafen utgå, men som i övrigt instämt uti den av herrar *Clason* m. fl. vid denna paragraf avgivna reservationen.

Vid § 8 av herrar *Clason* och *K. J. Ekman*.

Vid §§ 25, 26 och 27 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att vad med avseende å dessa paragrafer föreslagits icke må av Riksdagen bifallas.

Vid § 31 av herrar *Clason*, *Bellinder*, *K. J. Ekman*, *von Geijer*, *von Mentzer*, *von Bahr*, *Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som ansett, att paragrafen bort hava följande lydelse:

Landstinget må å lagtima möte för tiden intill nästa lagtima sammankomst utse två eller flera personer att jämte ordföranden i tinget utgöra ett förvaltningsutskott, som skall hava att med förvaltningen av landstingskassan taga den befattning samt att i övrigt handhava de åligganden, landstinget i särskild instruktion föreskriver.

Val av ledamöter — — (lika med utskottets förslag) — — ökat med 1.

Ordföranden i tinget före jämväl ordet i förvaltningsutskottet. Utskottet utser inom sig vice ordförande.

Vid § 38 av herrar *Wavrinsky*, *Larsson* i Västerås, *Waldén*, *Bogren*, *Vallin* och *Säfstrand*, vilka med anledning av motionerna I: 156 av herrar *Magnusson* och *Berglund* resp. II: 354 av herr *Hage* m. fl. samt II: 324 av herr *Säfstrand* ansett; att paragrafen bort hava följande lydelse:

Där ett eller flera ärenden — — — (lika med utskottets förslag)
— — — särskilt utsedda personer.

Val av dylik beredning ävensom till de styrelser, revisorer och nämnder, landstinget äger utse, skall, där två eller flera personer skola väljas, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat, därest sådant äskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

Vid förslaget *rubrik* och *ingress* av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att ur *rubrik* och *ingress* måtte uteslutas §§ 25—27.

dels ock vid punkt 2:o) av utskottets hemställan:

av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, von Mentzer, von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, som hemställt,

att vad utskottet i punkt 2:o föreslagit icke må av Riksdagen bifallas.
